

JÄRJESTÖBAROMETRI 2010

Ajankohtaiskuva sosiaali- ja terveysterveysturvan järjestöistä

Juha Peltosalmi – Marja Vuorinen – Riitta Särkelä

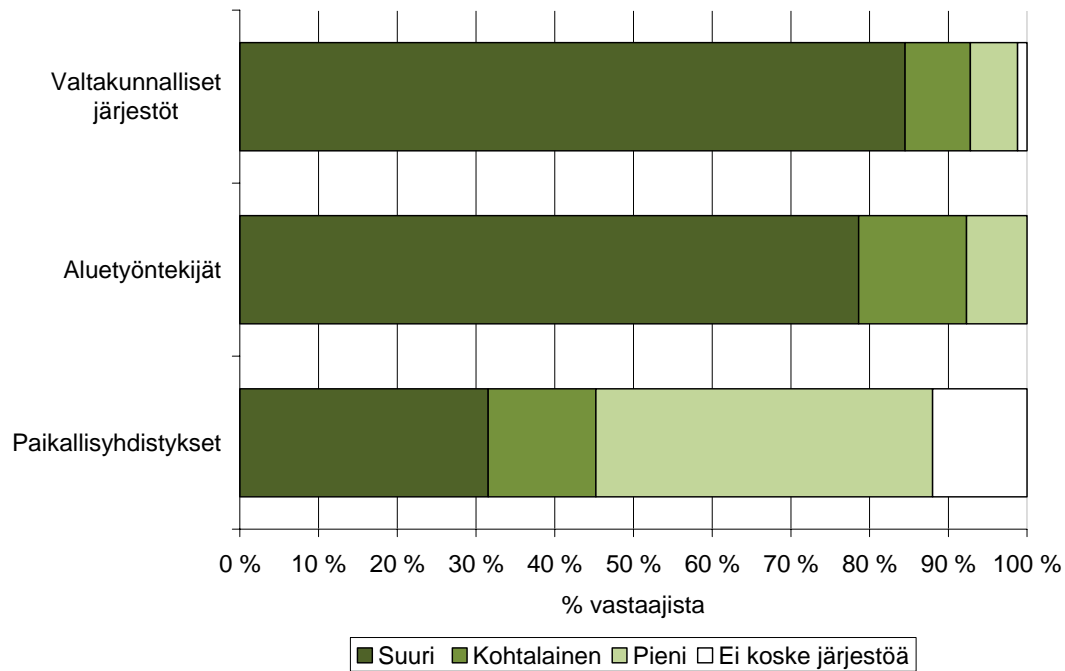
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto 2010

ISSN 1796–5950, ISBN 978–951–747–202–9

(LUKU 5) VAIKUTTAMISTOIMINTA

Tämänvuotisen Järjestöbarometrin toisena erityisteemana on järjestöjen vaikuttamistoiminta. Suuri osa sosiaali- ja terveysterveysturvan järjestöistä on syntynyt tarpeesta vaikuttaa, eli tuoda ongelmia ja niitä koskevia ratkaisuehdotuksia julkiseen keskusteluun ja päätöksentekijöiden tietoon. Tavoitteena on ollut ja on edelleen vähentää vaikuttamistoiminnan avulla yhteiskunnassa vallitsevia epäkohtia, esimerkiksi hyvinvoinnin, palvelujen ja tuen vajeita sekä vaikuttaa mm. lainsäädäntöön. Etenkin paikallisella ja alueellisella tasolla vaikuttamistoimintaan voi kuulua myös yksittäisten ihmisten edunvalvontaa.

Vaikuttamistoiminta kuuluu sosiaali- ja terveysterveysturvan toiminnan ydinalueisiin varsinkin valtakunnan ja alueellisen järjestötoiminnan tasolla. Yli neljä viidesosaa (85%) järjestöjohtajista ja noin neljä viidesosaa (79%) järjestöjen aluetyöntekijöistä pitää vaikuttamistoiminnan painoarvoa suurena (kuvio 40). Paikallistasolla toiminnan painopisteen arvioidaan olevan vaikuttamistoimintaa yleisemmin esimerkiksi vapaaehtois-, vertais- ja virkistystoiminnassa. Vaikuttamistoiminnan suhteen paikallisyhdistyskenttä on polarisoitunut, sillä vajaa kolmasosa (31%) yhdistyksistä pitää vaikuttamistoiminnan merkitystä suurena omassa toiminnassaan ja yli puolelle (55%) sen merkitys jää pieneksi tai sen ei katsota koskevan yhdistyksen toimintaa lainkaan. Vuodesta 2006 tehtyjen Järjestöbarometrikyselyjen perusteella vaikuttamistoiminnan painoarvo ei ole merkittävästi muuttunut eri vastaajatahojen omaa toimintaansa koskevissa kokonaisarvioissa.

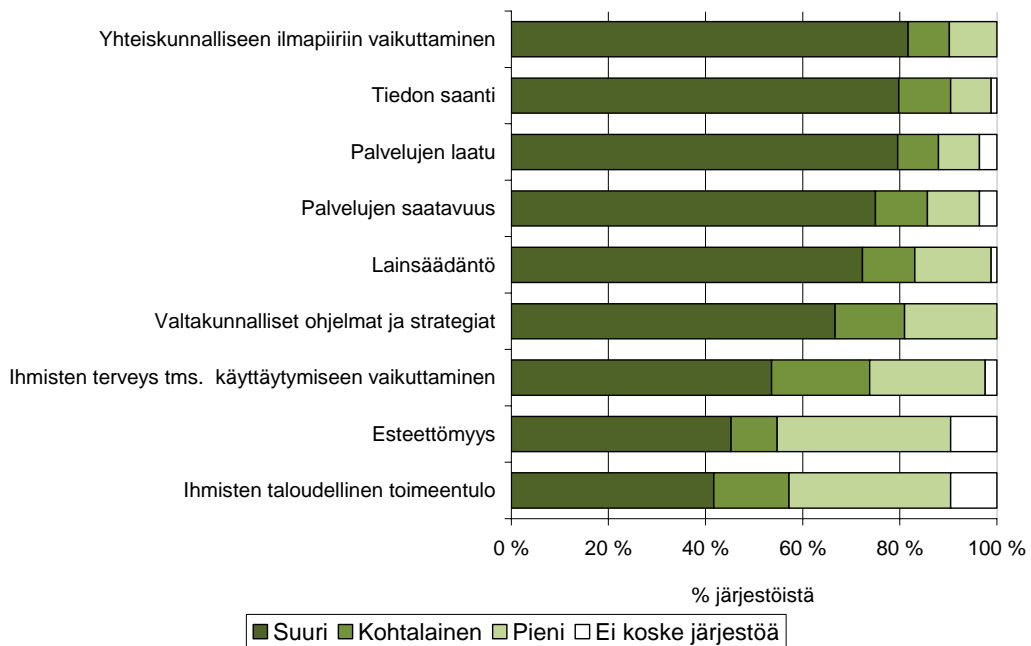
Kuvio 40. Järjestöjohdon (n=84), aluetyöntekijöiden (n=168; tieto vuodelta 2008) ja paikallisyhdistysten (n=955) arvio vaikuttamistoiminnan painoarvosta toiminnassa.

Tässä erityisteemaluvussa tarkastellaan lähemmin valtakunnallisesta, alueellisesta ja paikallisesta näkökulmasta järjestöjen arvioita niiden vaikuttamiskohteiden ja -tahojen merkityksestä, vaikuttamiskeinoista sekä vaikuttamistoiminnan onnistumisesta, muutoksesta ja kehittämisestä.

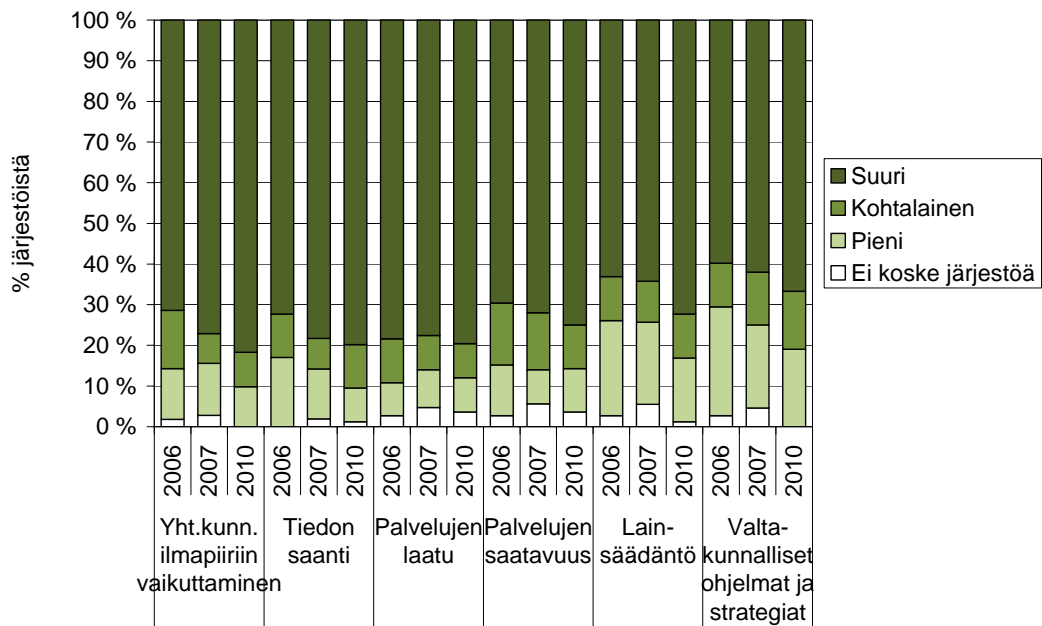
6.1 Valtakunnallinen vaikuttamistoiminta

VAIKUTTAMISEN KOHTEET

Yhteiskunnallinen ilmapiiri, tiedon saanti ja palvelujen laatu ovat kolme keskeisintä valtakunnallisten järjestöjen vaikuttamisen kohdetta, sillä noin neljä viidestä (80–82%) järjestöjohtajasta pitää niiden merkitystä suurena järjestönsä vaikuttamistoiminnassa (kuvio 41). Noin kolme neljästä (72–75%) arvioi palvelujen saatavuuteen ja lainsäädäntöön vaikuttamisen ja kaksi kolmesta (67%) valtakunnallisiin ohjelmiin ja strategioihin vaikuttamisen tärkeäksi. Eri vaikuttamisen kohteiden merkityksestä on Järjestöbarometrin kyselyissä kysytty järjestöjohtolta aiemmin vuosina 2006 ja 2007. Tuolloin saatuihin tuloksiin verrattuna nyt kaikki keskeisimmät vaikuttamiskohteet arvioidaan hieman entistä tärkeämmiksi järjestöjen vaikuttamistoiminnassa (kuvio 42). Suurimmat erot tämänvuotisten ja vuoden 2006 vastausten välillä koskevat yhteiskunnalliseen ilmapiiriin ja lainsäädäntöön vaikuttamista, joita tärkeäksi arvioivia on vastaajissa nyt 9–10 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2006.

Kuvio 41. Järjestöjohdon (n=82–84)arvot eri vaikuttamiskohteiden merkityksestä järjestönsä vaikuttamistoiminnassa.

Kuvio 42. Järjestöjohton arvio keskeisimpien vaikuttamiskohteiden merkityksestä järjestönsä vaikuttamistoiminnassa v. 2006, 2007 ja 2010.

TÄRKEIMMÄT ASIAT JOIHIN JÄRJESTÖJEN YHDESSÄ TULISI VAIKUTTAA

Järjestöjen näkemyksistä niiden keskeisimmistä yhteisistä vaikuttamisen kohteista haluttiin saada hieman yksilöidympää tietoa tiedustelemalla järjestöjohtajilta, mitkä ovat heidän mielestään kolme tärkeintä asiaa, joihin järjestöjen yhdessä tulisi vaikuttaa. Vastaajat nimesivät yhdestä viiteen asiaa, joihin yhteistä vaikuttamista tulisi kohdistaa. Vastaukset jakaantuvat sisällöltään niin, että muutaman teeman keskeisyydestä oli suurella osalla vastaajista yhteinen näkemys, kun taas loppujen suhteen vastauksissa oli suurta hajontaa teemojen noustessa esiin lähinnä yksittäisten järjestöjen vaikuttamistoiminnan näkökulmasta.

Kolme muita yleisemmin mainittua vaikuttamistoiminnan sisältöä ovat järjestöjen toimintaedellytysten turvaamiseen liittyvä vaikuttaminen, palveluihin vaikuttaminen sekä kansalaisten perusturvaan ja köyhyyden ehkäisyyn liittyvä vaikuttaminen (taulukko 36). Hieman alle puolet vastaajista mainitsee järjestöjen taloudellisten ja muiden toimintaedellytysten tukemisen yhteisen vaikuttamisen kohteena. Lähes yhtä moni pitää erilaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saannin ja laadun takaamista keskeisenä ja miltei kolmasosa kansalaisten perusturvaan ja huono-osaisuuden ehkäisyyn vaikuttamista olennaisena järjestöjen yhteisessä vaikuttamistoiminnassa.

"Järjestöjen työn tärkeyden esiin nostaminen yhteiskunnallisessa keskustelussa, järjestölähtöisen toiminnan rahoituksen turvaaminen."

"Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaedellytysten turvaaminen."

"Laadukkaiden ja kohtuuhintaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus."

"Palvelujen saatavuus. palveluista/etuuksista tiedottaminen."

"Perusturvan tason parantamiseen."

"Köyhyyden ja huono-osaisuuden lisääntyminen."

Järjestöjen toimintaedellytyksien turvaamiseen liittyy myös huoli niiden keskeisen toiminnan rahoittajan eli Raha-automaattiyhdistyksen asemasta. Joka seitsemäs vastaaja arvioi tärkeäksi järjestöjen yhteiseksi tehtäväksi vaikuttaa siihen, että RAY:n monopoliasema säilyy ja sen tuotot ohjattaisiin täysimääräisinä sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan rahoitukseen.

"RAY-monopoli ja tuoton jako kokonaisuudessaan järjestöille (ei valtionhallintoon)."

"RAY:n toimintaedellytysten vahvistaminen."

"RAY:n aseman turvaaminen."

Noin joka kymmenes vastaaja mainitsee järjestöjen yhteisen vaikuttamisen kohteeksi jonkin tietyn lain tai lainsäädännön yleensä sekä syrjäytymisen ehkäisyn joko yleisellä tasolla tai erityisesti jonkin ihmisryhmän kohdalla.

"Valmistelussa oleva lainsäädäntö."

"Tupakkalain muutoksen läpimenon turvaaminen."

"Lasten syrjäytymisen ennalta ehkäisy."

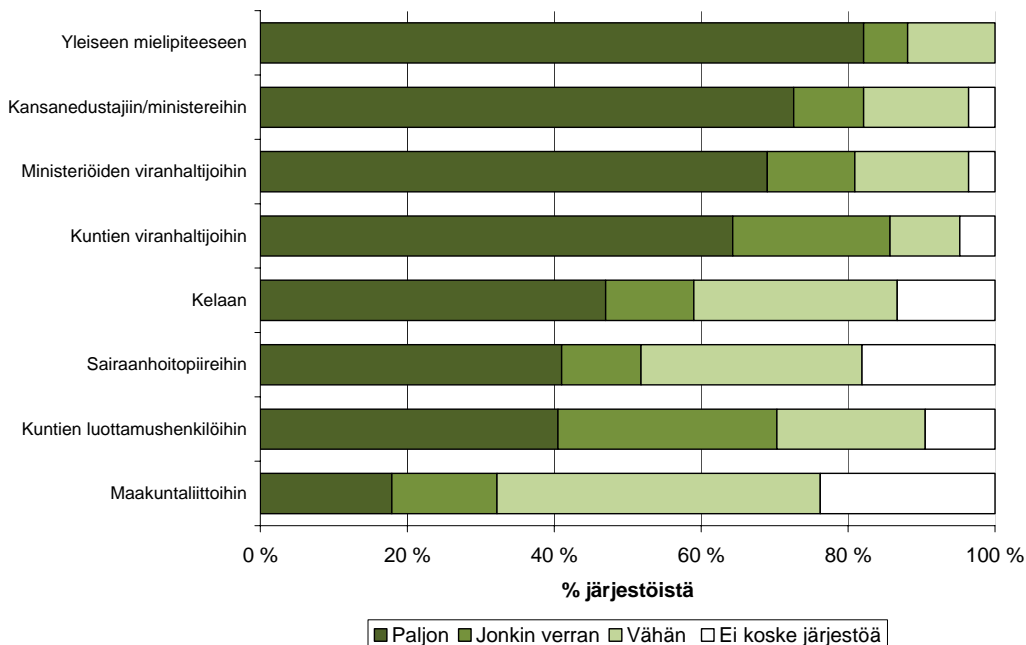
"Syrjäytymisen pysäyttäminen."

Taulukko 36. Järjestöjohtajien (n=71) arvio asioista, joihin järjestöjen yhdessä tulisi vaikuttaa.

Vaikuttamistoiminnan kohde	Järjestöt	
	n	%
Järjestöjen toimintaedellytykset	32	45
Palvelut	29	41
Perusturva, köyhyyden ehkäisy	21	30
RAY:n asema	10	14
Lainsäädäntö	8	11
Syrjäytymisen ehkäisy	7	10

VAIKUTTAMISTAHOT

Valtakunnallisia järjestöjä pyydettiin arvioimaan, mihin tahoihin ne erityisesti suuntaavat omaa vaikuttamistoimintaansa. Yli neljä viidesosaa (82%) valtakunnallisista järjestöistä pyrkii vaikuttamaan paljon yleiseen mielipiteeseen (kuvio 43). Noin 70 prosenttia järjestöistä pitää kansanedustajia, ministereitä ja ministeriöiden viranhaltijoita ja noin kaksi kolmasosaa (64%) kuntien viranhaltijoita merkittävinä vaikuttamistahoinaan. Hieman alle puolelle järjestöistä Kela on tärkeä vaikuttamistaho.

Kuvio 43 Järjestöjohdon (n=83–84) arvio siitä, minkä verran järjestössä suunnataan vaikuttamistoimintaa eri tahoihin.

Kun järjestöjohtajien arvioita sekä vaikuttamiskohteiden, että -tahojen merkityksestä järjestön vaikuttamistoiminnassa tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena ryhmittelyanalyysia (liite 17) käyttäen, niiden perusteella muodostuu kolmen järjestötyypin malli. Analyysin 84 järjestöstä puolta (52%) voidaan sen mukaan pitää laaja-alaisesti vaikuttamaan pyrkivinä ja runsasta kolmannelta (36%) asenteisiin ja tiedon saantiin vaikuttamaan pyrkivinä. 12 prosentilla eli kymmenellä järjestöllä vaikuttamistoiminta kaikkien kysytyjen kohteiden ja tahojen suhteen on keskimäärin vähäistä, eli niitä voidaan pitää järjestöinä, joilla ei ole varsinaista vaikuttamistehtävää (taulukko 37).

Laaja-alaisesti vaikuttamaan pyrkivissä järjestöissä kaikki kysytyt vaikuttamiskohteet ja -tahot arvioidaan keskimäärin merkittäviksi. Järjestöt suuntaavat vaikuttamistoimintaansa monipuolisesti yhteiskunnalliseen ilmapiiriin, asenteisiin ja tiedon saantiin, palvelujen saatavuuteen ja laatuun sekä päätöksentekoon valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Laaja-alaisesti vaikuttamaan pyrkivissä järjestöissä on paljon henkilöjäsenmäärältään suuria järjestöjä, joissa jäsenistön etujen valvomiseksi nähdään tarpeelliseksi vaikuttaa lukuisiin asioihin ja tahoihin. Kaikki vanhusjärjestöt, kolme neljästä (73%) vammaisjärjestöstä ja joka toinen (50%) kansanterveysjärjestö kuuluu laaja-alaisiin vaikuttajiin.

Asenteisiin ja tiedon saantiin vaikuttamaan pyrkivissä järjestöissä korostuvat yleiseen mielipiteeseen ja yhteiskunnalliseen ilmapiiriin vaikuttaminen, jota edistää tiedon saannin tukeminen. Tämän tyyppin järjestöissä ei ole henkilöjäseniä tai heidän edunvalvontansa elementti ei korostu vaikuttamistoiminnassa, vaan järjestö ajaa toiminnassaan pikemminkin yhteistä kuin vain oman jäsenistönsä asiaa. Toisaalta jäsenistön etujen voidaan nähdä toteutuvan parhaiten ensisijaisesti sen kautta, että kyetään saamaan aikaan asenteiden ja ilmapiirin muutosta yhteiskunnassa. Yli puolet (54%) lastensuojelujärjestöistä ja vajaa puolet (44%) kansanterveysjärjestöistä kuuluu asenteisiin ja tiedon saantiin vaikuttamaan pyrkiviin järjestöihin.

Järjestöt, joilla ei ole varsinaista vaikuttamistehtävää ovat suurelta osalta vailla henkilöjäseniä olevia ja palveluntuotantoon keskittyviä toimijoita, esimerkiksi lomajärjestöjä ja kuntoutuspalveluja tarjoavia järjestöjä. Niiden perustehtävä on siis muu kuin vaikuttamistoiminta.

Taulukko 37. Valtakunnallisten järjestöjen vaikuttamistoiminnan tyypit.

	VAIKUTTAMISTOIMINNAN TYYPIT		
	Laaja-alaisesti vaikuttamaan pyrkivät	Asenteisiin ja tiedon saantiin vaikuttamaan pyrkivät	Järjestöt, joilla ei ole varsinaista vaikuttamistehtävää
Osuus kaikista järjestöistä	52%	36%	12%
Tyypillisimmät toimialat	100% vanhusjärjestöistä, 73% vammaisjärjestöistä, 50% kansanterveysjärjestöistä	54% lastensuojelujärjestöistä, 44% kansanterveysjärjestöistä, 38% päihdejärjestöistä	67% lomajärjestöistä, yksittäisiä eri toimialojen järjestöjä
Vaikuttamistoiminnan erityispiirteet	Pyrkimys vaikuttaa laajasti eri kohteisiin ja tahoihin: eri tasojen päätöksenteko, palvelut, tiedonsaanti, yhteiskunnan ilmapiiri ja yleinen mielipide. Paljon henkilöjäseniä, joiden edunvalvontaan liittyen laajaa vaikuttamistoimintaa.	Pyrkimys vaikuttaa tiedonsaantiin, yhteiskunnalliseen ilmapiiriin ja yleiseen mielipiteeseen. Henkilöjäseniä joko ei ole tai jäsenistön etuja ajetaan pyrkimällä saamaan aikaan asenteiden ja ilmapiiriin muutosta yhteiskunnassa.	Toiminta keskittyy ensisijaisesti muuhun kuin vaikuttamistoimintaan, esimerkiksi palveluntuotantoon.

ARVIOITA TAHOISTA JOIHIN JÄRJESTÖJEN YHDESSÄ TULISI ERITYISESTI SUUNNATA OMAA VAIKUTTAMISTOIMINTAANSA

Järjestöjohtajilta pyydettiin heidän arviotaan siitä, keihin tai mihin tahoihin järjestöjen yhdessä tulisi erityisesti suunnata omaa vaikuttamistoimintaansa. Vastauksissa nimetään yksi tai useampia tahoja, joista yleisimmin mainitut on koottu taulukkoon 38. Vastaajat ovat käyttäneet mainitsemistaan vaikuttamistahoista yleisyysasteeltaan eritasoisia ilmauksia, minkä vuoksi vastausten sisältöluokat ovat osin päällekkäisiä.

Vastauksissa korostuu ennen muuta päätöksentekoon vaikuttaminen, sillä selvästi suurin osa järjestöjohtajista korostaa päätöksenteon eri tasoille suunnatun vaikuttamistoiminnan tärkeyttä. Lähes kolmasosa vastaajista mainitsee kansanedustajat tai kuntapäätöksentekijät ja neljäsosa päätöksentekijät yleensä olennaisiksi järjestöjen vaikuttamisen kohteiksi. Vajaa kolmannes pitää ministe-

riöitä sekä niiden viranhaltijoita ja viidenes tarkemmin erittelemättömiä viranhaltijoita tärkeinä vaikuttamistoiminnan kannalta. Joka viides vastaaja pitää merkittävänä yleiseen mielipiteeseen ja kansalaisiin vaikuttamista. Noin kymmenesosa järjestöjohtajista korostaa mediaan vaikuttamisen tärkeyttä.

”Kansanedustajat, etenkin sos- ja terveysvaliokunnan jäsenet...”

”Poliittisiin päätöksentekijöihin sekä valtakunnan että paikallistasolla.”

”Ministeriöiden valmistelevat virkamiehet sekä kansanedustajat.”

”Suuri yleisö, suvaitsevuuden ja oikean tiedon välitys.”

”Parannettavaa olisi erityisesti mediavaikuttamisessa.”

Taulukko 38. Järjestöjohtajien (n=71) arvio tahoista, joihin järjestöjen yhdessä tulisi erityisesti suunnata vaikuttamistoimintaansa.

Vaikuttamistahot	Järjestöt	
	n	%
Eduskunta, kansanedustajat	21	30
Kunnat, kuntapäätöksentekijät	21	30
Ministeriöt, ministeriöiden viranhaltijat	21	30
Erittelemättömät päätöksentekijät	18	25
Erittelemättömät viranhaltijat	15	21
Yleinen mielipide, suuri yleisö	14	20
Erittelemättömät valtakunnan tason päätöksentekijät	10	14
Media	8	11
Kela	6	9
Hallitus, ministerit	6	9

Uudet vaikuttamiskeinot

Järjestöjohtajilta tiedusteltiin, onko heidän järjestössään otettu kahden viime vuoden aikana käyttöön uusia vaikuttamisen keinoja ja mitä kyseiset keinot ovat. Noin puolessa (48%) järjestöistä niiden vaikuttamistoiminnassa on otettu käyttöön joitakin uusia keinoja (taulukko 39). Keskimääräistä yleisemmin näin on tehty päihdejärjestöissä (75%) ja vammaisjärjestöissä (53%).

Taulukko 39. Valtakunnallisen järjestöjen uusien vaikuttamiskeinojen käyttöönotto kahden viime vuoden aikana.

Toimiala*	Onko ottanut käyttöön uusia vaikuttamiskeinoja		
	Kyllä	Ei	n
	%	%	
Päihdejärjestöt	75	25	8
Vammaisjärjestöt	53	47	15
Lastensuojelujärjestöt	46	54	13
Kansanterveysjärjestöt	43	57	35
Vanhusjärjestöt	44	56	9
Kaikki	48	52	80

* Toimialoittaisesta tarkastelusta on jätetty pois lomajärjestöt, joita on kysymykseen vastanneissa vain kolme.

Suurin osa vastaajien mainitsemista uusista vaikuttamisen keinoista koskee tiedotusta ja viestintää sekä erilaisten medioiden hyödyntämistä tiedonvälityksessä. Vaikuttamiseen tähtävää tiedotusta ja viestintää on tehostettu ja suunnattu päätöksentekijöitä, alan ammattihenkilöstöä tai muita kohderyhmiä edustaville tahoille. Tähän on käytetty esimerkiksi sähköisen tiedonvälityksen mahdollisuuksia ja mm. sosiaalista mediaa.

"Kuntapäätäjien rekisteri ja heidän suora informoisensa."

"Sähköisen viestinnän, jossa tietoa levitetään koko jäsenjärjestöjen luottamusjohtolle ja vaikuttajille sekä liiton sidosryhmille"

"Tehostettu tiedottamista ja yhteydenottoja mm. mediaan ja isoihin yrityksiin."

"Systemaattinen kampanjointi suurelle yleisölle."

"Info-kirjeitä esim. sairaanhoitopiireihin."

"AV- ja sosiaalista mediaa."

"Blogi."

Muita järjestöjohtajien nimeämiä uusia vaikuttamisessa käyttöön otettuja keinoja ovat esimerkiksi yhteistyöverkostojen ja työryhmien käyttö sekä aloitteiden ja kanteluiden tekeminen. Kahdessa järjestössä myös mielenosoitukset on kahden viime vuoden kuluessa otettu osaksi vaikuttamistoiminnan keinovalikoimaa.

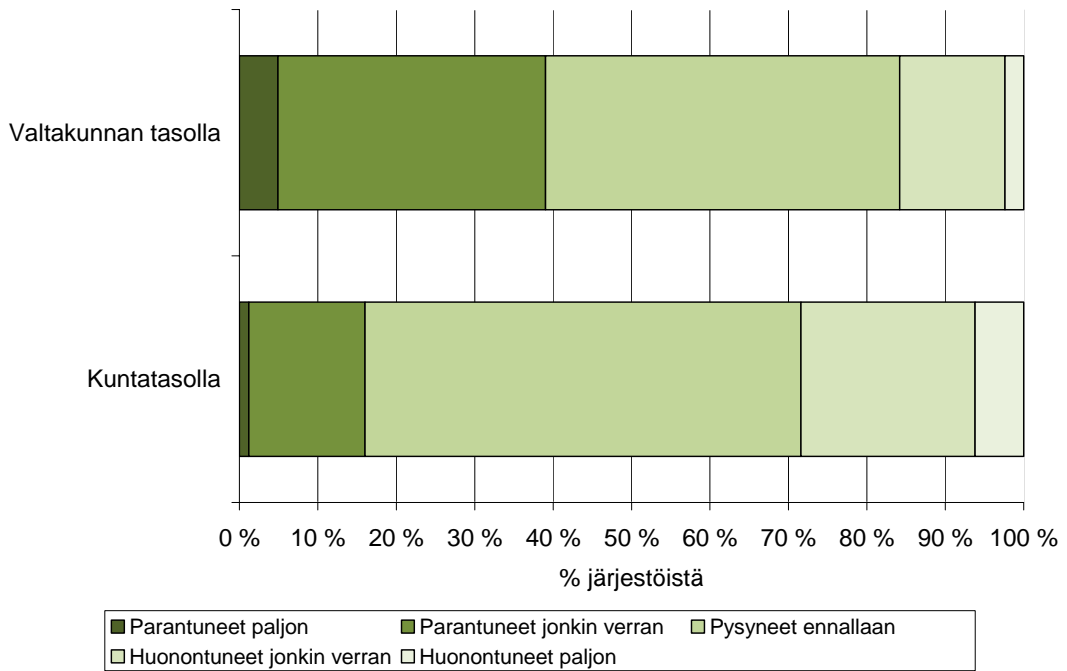
"Yhteisiä strategiasuunnitelmia muiden järjestöjen kanssa."

"Toimialakohtaiset verkostot ja niille omat kontaktipinnat päätöksentekoihin."

"Kantelu oikeusasiamiehelle kuntien toimista, mielenosoitus."

VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUKSIEN MUUTOS JA VAIKUTTAMISTOIMINNAN ONNISTUMINEN

Yli kolmasosa järjestöjohtajista arvioi, että järjestöjen mahdollisuudet vaikuttaa valtakunnan tasolla ovat parantuneet ainakin jonkin verran kahden viime vuoden aikana (kuvio 44). Vajaan puolen (45%) mielestä mahdollisuudet ovat pysyneet ennallaan ja 16 prosenttia vastaajista uskoo niiden huonontuneen. Kuntatason vaikuttamisen suhteen näkemykset ovat selvästi kielteisempiä. Vain 16 prosenttia arvioi järjestöjen vaikuttamismahdollisuuksien parantuneen. Yli puolet (56%) näkee mahdollisuuksien pysyneen entisellään ja yli neljäsosa (28%) huonontuneen. Valtakunnan tasolla vaikuttamismahdollisuuksien kehityksen arvioivat keskimääräistä myönteisemmäksi vanhusjärjestöt sekä kansanterveysjärjestöt ja kielteisemmäksi päihdejärjestöt. Kuntatasolla kehitystä pitävät keskimääräistä parempana lastensuojelujärjestöt sekä vanhusjärjestöt ja huonompina päihde- sekä vammaisjärjestöt (taulukko 40).

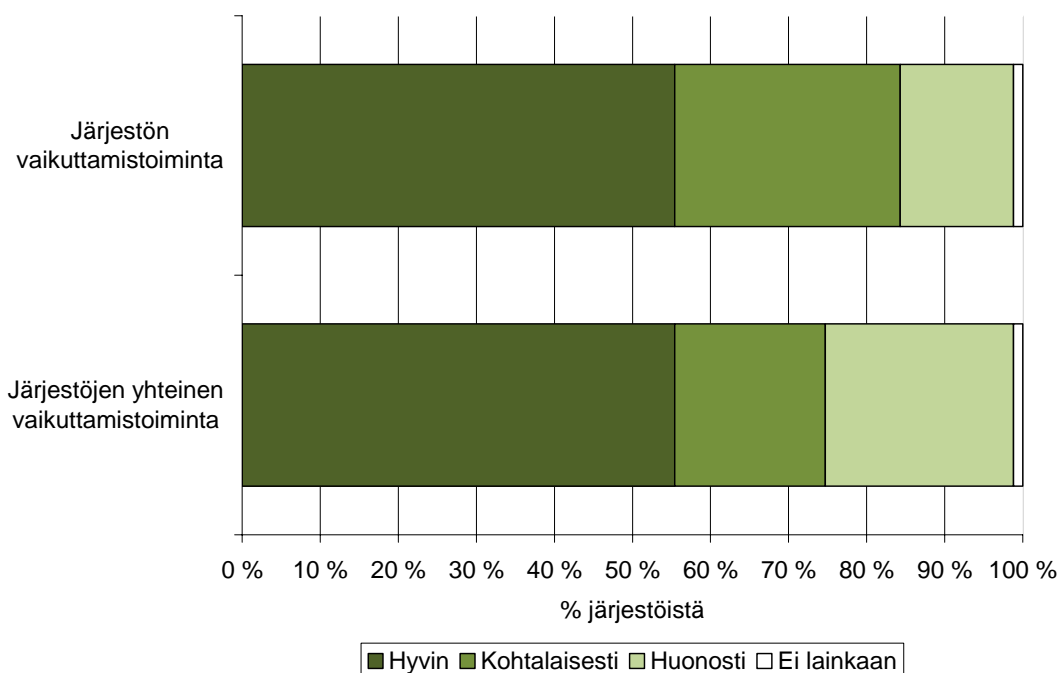
Kuvio 44. Järjestöjohtajien (n=81–82) arvio vaikuttamismahdollisuuksien muutoksesta kahden viime vuoden aikana.

Taulukko 40. Järjestöjohdon arvio järjestöjen vaikuttamismahdollisuuksien muutoksesta kahden viime vuoden aikana.

Toimiala*	Vaikuttamismahdollisuuksien muutos			n
	Parantuneet	Pysyneet		
		ennallaan	Huonontuneet	
	%	%	%	
Valtakunnan tasolla				
Vanhusjärjestöt	56	33	11	9
Kansanterveysjärjestöt	44	44	11	36
Vammaisjärjestöt	36	36	29	14
Lastensuojelujärjestöt	33	50	17	12
Päihdejärjestöt	13	63	25	8
Kaikki	39	45	16	79
Kuntatasolla				
Lastensuojelujärjestöt	27	36	36	11
Vanhusjärjestöt	22	67	11	9
Kansanterveysjärjestöt	19	61	19	36
Vammaisjärjestöt	7	50	43	14
Päihdejärjestöt	-	63	38	8
Kaikki	16	56	28	79

* Toimialoittaisesta tarkastelusta on jätetty pois lomajärjestöt, joita on kysymykseen vastanneissa vain kolme.

Valtakunnallisten järjestöjen johdolta kysyttiin, miten he näkevät järjestönsä oman ja järjestöjen yhteisen vaikuttamistoiminnan onnistuneen kahden viime vuoden aikana niille asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa ja mitä onnistumiset tai epäonnistumiset ovat käytännössä olleet. Järjestöt arvioivat oman vaikuttamistoimintansa hieman onnistuneemmaksi kuin järjestöjen yhteisen vaikuttamisen. Yli neljä viidesosaa (84%) vastaajista näkee oman järjestönsä vaikuttamistoiminnan onnistuneen hyvin tai kohtalaisesti (kuvio 45). Järjestöjen yhteistä vaikuttamistoimintaa pitää hyvin tai kohtalaisesti onnistuneena kolme neljästä (75%) järjestöjohtajasta. Onnistumista koskevissa arvioissa ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja eri toimialojen tai toiminnan kokonaiskuluilla mitatun järjestön koon välillä.

Kuvio 45. Järjestöjohdon (n=83) arvio oman järjestön ja järjestöjen yhteisen vaikuttamistoiminnan onnistumisesta kahden viime vuoden aikana.

Vastaajien kuvaukset järjestönsä vaikuttamistoiminnan onnistumisista ja epäonnistumisista kattavat laajan ”kaaren” alkaen oman järjestön tunnettuudesta ja näkyvyydestä, sen kautta saavutettavasta kuulluksi ja huomioonotetuksi tulemisesta erilaisissa yhteyksissä ja päätyen jonkin vaikuttamisen kohteena olleen asian läpimenoon esimerkiksi lainsäädännössä tai kuntien toimintakäytännöissä.

Järjestöjen vaikuttamistoiminnan lähtökohdissa on onnistuttu, kun on kyetty saavuttamaan tunnettuus ja asema, jonka perusteella voi olla vakavasti otettava toimija omalla erityisalallaan. Saavutetun näkyvyyden ja kuuluvuuden avulla on saatu esimerkiksi nostettua asioita yleiseen keskusteluun. Asiantuntija-asemansa myötä järjestöt ovat onnistuneet pyrkimyksissään tulla kuulluksi ja huomioonotetuksi.

”Kyselyjen perusteella liiton asema ja tunnettavuus on kasvanut erityisesti sidosryhmien keskuudessa.”

”Aluesihteerien työn myötä ollaan saatu itseämme ja kohderyhmäämme selvästi enemmän näkyviin ja kuuluviin.”

"Olemme nostaneet esille kuntoutuksen epäoikeudenmukaisen ja huonon tilanteen. Keskustelua asiasta on lähdetty käymään sekä sairaanhoitopiireissä että valtakunnan tasolla."

"Lapsiperheiden kotipalvelu on noussut ainakin keskustelunkohteeksi."

Järjestöt ovat onnistuneet vaikuttamistoiminnassaan myös saavuttamalla vaikiintuneen yhteistyökumppanin aseman erilaisten päätöksentekoon liittyvien tahojen kanssa esimerkiksi saamalla edustajiaan mukaan toimikuntiin ja työryhmiin sekä saamalla eri tahoilta lausunto- ja kannanottopyyntöjä.

"Järjestömme on tyypillinen "mukaan kutsuttava taho" kun alamme kehittämistä varten perustetaan rakenteita/työryhmiä jne."

"Järjestö ollut mukana ja kuultavana erilaisissa toimikunnissa ja työryhmissä."

"Osallistuminen palveluseteli- ja th-lain valmisteluun lausunnoin."

Konkreettisia vaikuttamistoiminnan onnistumisia on koettu esimerkiksi lainsäädäntöön vaikuttamisessa. Lakien valmistelun yhteydessä annetuilla lausunnoilla ja kannanotoilla on kyetty vaikuttamaan lakien sisältöihin. Jotkin järjestöt ovat onnistuneet hallitusohjelmavaikuttamisessaan. Myös järjestön käynnistämällä julkisella keskustelulla on kyetty saamaan aikaan konkreettisia seuraamuksia esimerkiksi kehittämistyön aloittamista. Jotkin järjestöt arvioivat onnistuneensa yleiseen mielipiteeseen vaikuttamisessaan.

"Lastensuojelulain sisältöön vaikuttaminen."

"Tulkkipalvelulakiin vaikuttaminen."

"Hallitusohjelmavaikuttaminen, kirjaukset hallitusohjelmaan."

"Saatu aikaan vilkas keskustelu elinluovutuksesta ja -siirroista, STM käynnistänyt elinluovutustoiminnan kehittämistyön."

"Vaikuttaminen yleiseen mielipiteeseen: ehkäisevän työn ja peruspalveluiden merkitys tunnustetaan."

Vaikuttamistoiminnan epäonnistumiset, joita vain muutama vastaaja on eritellyt tarkemmin, ovat koskeneet esimerkiksi järjestön oman aseman puolustamisessa, kannanottojen huomioimisessa tai ajettujen asioiden etenemisessä koettuja pettymyksiä.

"Emme ole pystyneet vakuuttamaan RAY:tä emmekä valtiovaltaa toimintamme ainutlaatuisuudesta ja siitä että emme voi toimia ilman henkilökuntaa."

"Hallituksen vammaispoliittiseen ohjelmaan antamamme kannanoton jälkeen meidän annettiin ymmärtää ettei siihen enää voi tehdä muutoksia. Kuulemistilaisuus ei siis todellisuudessa ollut tarkoitettu vaikuttamistilaisuudeksi."

"Päättäjät eivät ota vakavasti esityksiä tai lausuntoja"

"Esille tuodut asiat eivät ole edenneet."

Esimerkkejä vastaajien mainitsemista järjestöjen yhteisen vaikuttamistoiminnan onnistumisista ovat vahva näkyvyys, runsaat lausunnot, kuulemistilaisuudet ja työryhmjäsenyydet. Työryhmissä on kyetty tuomaan esiin asioita järjestönäkö-kulmasta. Jotkin kannanotot ovat olleet tuloksellisia ja niillä on onnistuttu vaikuttamaan mm. hallitusohjelmaan.

" On saatu yhteisesti näkyvyyttä esim. messuilla, kuntamarkkinoilla ja tietotoreilla eri koulutustilaisuuksissa."

" ... yli 20 lausuntoa tai vastaavaa lainsäädäntöön liittyen; kuulemistilaisuuksia; asetettuihin toimikuntiin, neuvottelukuntiin ja suunnitteluryhmiin edustajien saaminen."

"Työryhmissä vaikutetaan laajasti järjestönäkemyksen näkyvillä oloon."

"Yhteisesti on esitetty erilaisia kannanottoja ministeriöiden ja muiden poliittisten toimijoiden suuntaan, jotka ovat näkyneet myös hallitusohjelmassa."

Vaikka järjestöjen yhteisen vaikuttamistoiminnan on arvioitu onnistuneen hieman heikommin kuin järjestöjen oman vaikuttamisen, vain muutama vastaaja on eritellyt tarkemmin, missä epäonnistumisia on tapahtunut. Yleisimmin nähdään epäonnistutun Raha-automaattiyhdistyksen asemaan ja rahanjakoon liittyvässä vaikuttamisessa sekä yhteisten vaikuttamislinjojen ja -suunnitelmien puutteessa. Vastaajien mielestä RAY:n asemaa ei ole kyetty yhdessä puolustamaan riittävän hyvin eikä RAY:n tuottojen suuntaamista täysimääräisinä järjestöille ole pystytty takaamaan. Järjestöjen yhteistä vaikuttamista haittaa muuttaman vastaajan mukaan suunnitelmallisuuden sekä yhteisten linjojen ja kysymysten puuttuminen.

"Esimerkiksi päärahoittajaa RAY:tä on puolustettu ja perusteltu sen tärkeyttä itsenäisenä järjestöjen omana resurssina. Silti poliittiseen päätöksentekoon ei olla osattu vaikuttaa riittävästi, jotta tehdyt päätökset olisivat olleet RAY:lle myönteisiä"

"RAY:n tuoton turvaaminen järjestöjen käyttöön ei ole onnistunut järjestöjen yhteisenä vaikuttamistyönä."

"Raha-automaattivaroja ryöstetään edelleen valtion budjettiin, jopa enenevässä määrin!"

"Puuttuu yhtenäinen linja. Missä asioissa kannattaa vaikuttaa yhdessä?"

VAIKUTTAMISTOIMINNAN TEHOSTAMISSUUNNITELMAT

Vaikuttamistoiminnan tehostaminen on yksi järjestöjen kärkihaasteista. Vuoden 2009 Järjestöbarometrikyselyissä 91 prosenttia järjestöjohdosta ja 87 prosenttia aluetyöntekijöistä arvioi sen merkityksen suureksi aluetoiminnan kehittämisessä. Paikallistoiminnan kehittämisessä sitä piti tärkeänä 90 prosenttia järjestöjohdosta, 87 prosenttia aluetyöntekijöistä ja 45 prosenttia paikallisyhdistyksistä.

Tämänvuotiseen kyselyyn vastanneista valtakunnallisista järjestöistä noin kolmella neljästä (74%) on suunnitelmia, joilla ne pyrkivät tehostamaan omaa vaikuttamistoimintaansa. Keskimääräistä yleisempiä tehostamissuunnitelmia ovat päihde- ja vammaisjärjestösektorilla, sillä kaikilla kyselyyn vastanneista päihdejärjestöistä sekä neljällä viidestä vammaisjärjestöstä on kyseisiä suunnitelmia (taulukko 41).

Järjestöjen vaikuttamistoiminnan tehostamiskeinona järjestöjohtajien vastauksissa mainitaan yleisimmin yhteistyöverkostot. Joka viides vastaaja tuo esiin verkostojen rakentamisen tai entistä paremman hyödyntämisen vaikuttamistoiminnassa. Järjestöjen strategiatyö on lähes joka kuudennen vastaajan mukaan keino järjestön vaikuttamistoiminnan kehittämisessä.

"Yhteistyö niiden järjestöjen kanssa, jotka ovat lähellä omaa substanssialuetta."

"Keskeisten kontaktien tiivistäminen."

"Toimintastrategiassa 2015 on määritelty järjestön vaikuttamistavoitteet."

"...hallitus hyväksyy vaikuttamislinjauksen keväällä 2010."

Osassa järjestöistä tiedonvälityksen ja viestinnän kehittämiseen liittyvät suunnitelmat nähdään myös välineinä vaikuttamistoiminnan tehostamiseksi. Tietoa pyritään levittämään koko väestölle tai esimerkiksi alan ammattihenkilöstölle. Joissakin järjestöissä on tehty erityisesti edunvalvontaa koskevia suunnitelmia ja osassa suunnitelmat liittyvät lähemmin järjestöjen paikallisen ja alueellisen tason vaikuttamistoimintaan.

"Pyrimme asiatiedon levittämiseen median kautta niin paikallisilla kuin valtakunnankin tasoilla."

"Ammattilaisille tiedottaminen yhä paremmin."

"Vaikeavammaisia koskevan edunvalvonnan suosituksset."

"Edunvalvonnan parantaminen paikallis- ja aluetasolla."

"Yhdistysten kannustus paikallisen vaikuttamistoimintaan."

Taulukko 41. Valtakunnallisen järjestöjen vaikuttamistoiminnan tehostamissuunnitelmat.

Toimiala*	On	Ei ole	n
	tehostamissuunnitelmia	tehostamissuunnitelmia	
	%	%	
Päihdejärjestöt	100	0	8
Vammaisjärjestöt	80	20	15
Kansanterveysjärjestöt	72	28	36
Lastensuojelujärjestöt	69	31	13
Vanhusjärjestöt	67	33	9
Kaikki	74	26	81

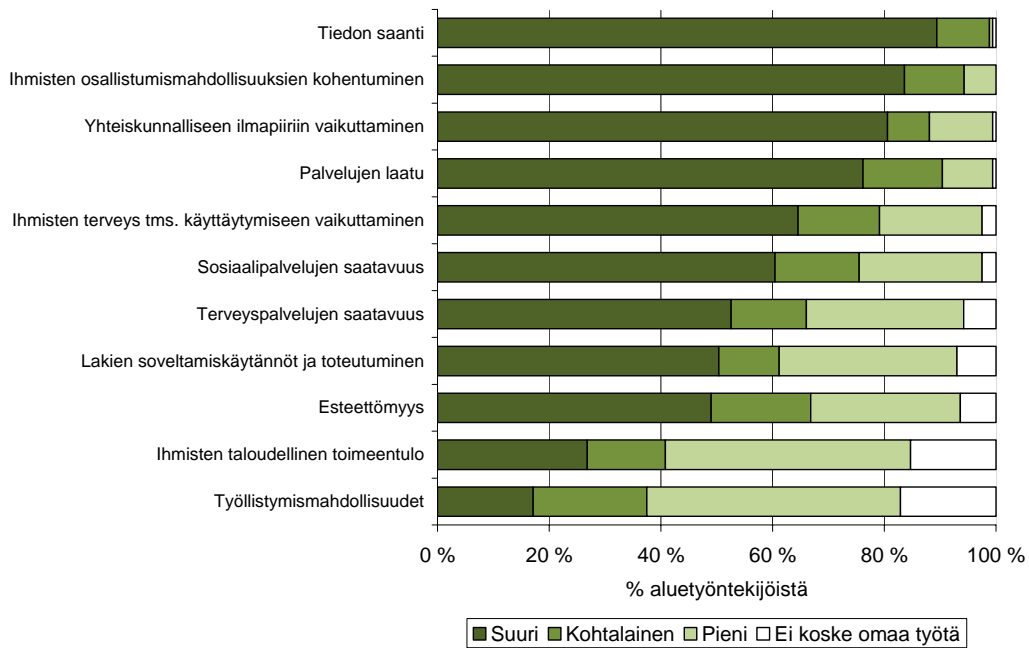
* Toimialoittaisesta tarkastelusta on jätetty pois lomajärjestöt, joita on kysymykseen vastanneissa vain kolme.

6.2 Alueellinen vaikuttamistoiminta

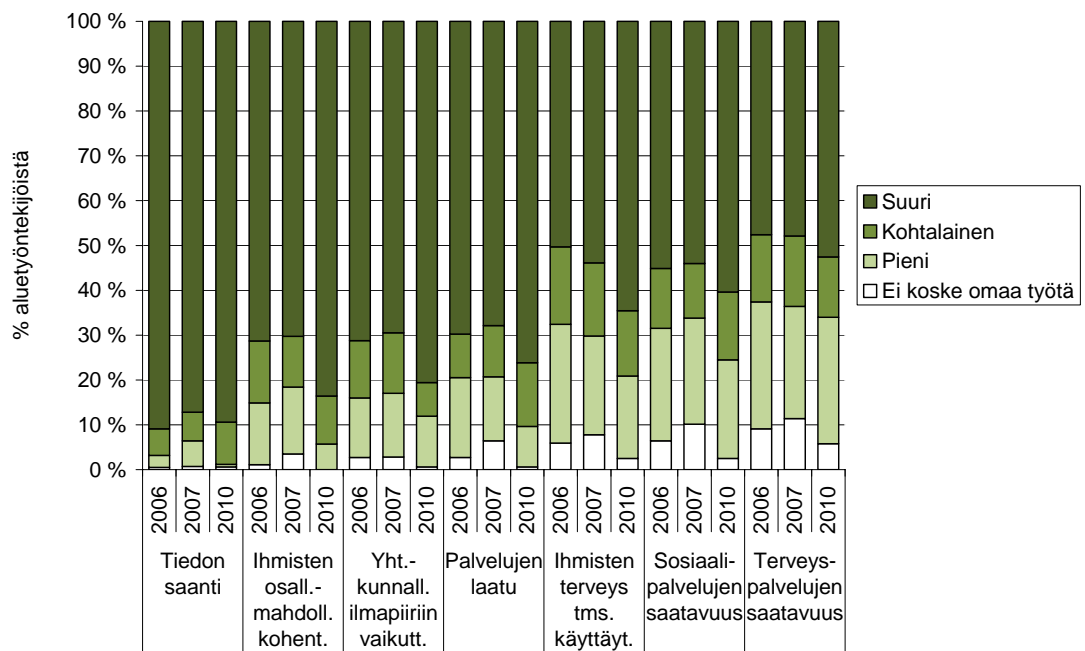
VAIKUTTAMISEN KOHTEET

Valtakunnallisten järjestöjen aluetyöntekijöiltä tiedusteltiin, missä määrin he pyrkivät omassa työssään vaikuttamaan eri vaikuttamiskohteisiin. Vaikuttamistoiminnassa aluetyöntekijöiden tiedonvälittäjän rooli korostuu, sillä yhdeksän kymmenestä (89%) vastaajasta pitää tärkeänä tiedon saantiin vaikuttamista (kuvio 46). Yli neljä viidesosaa (81–84%) arvioi ihmisten osallistumismahdollisuuksien kohentumisen ja yhteiskunnalliseen ilmapiiriin vaikuttamisen ja kolme neljäsosaa (76%) palvelujen laatuun vaikuttamisen merkittäväksi omassa työssään. Vajaalla kahdella kolmasosalla (60–65%) ihmisten terveyteen tms. käyttäytymiseen vaikuttaminen sekä sosiaalipalvelujen saatavuuteen vaikuttaminen on merkittävää vaikuttamistoiminnassa. Aiempien vuosien kyselyiden tulosten vertailussa tämänvuotisiin toistuu vastaava ilmiö kuin järjestöjohtollakin. Kaikkien keskeisimpien vaikuttamiskohteiden merkitys nähdään nyt entistä suurempana lukuun ottamatta tiedon saantia, johon vaikuttamisen painoarvo on pysytellyt tasaisen korkeana. Suurimmat erot tämänvuotisten ja vuoden 2006 arvioiden välillä koskevat ihmisten terveyteen tms. käyttäytymiseen sekä osallistumismahdollisuuksien kohenemiseen vaikuttamista, joita tärkeäksi arvioivia alue-

työntekijöitä on nyt 12–14 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2006 (kuvio 47).

Kuvio 46. Aluetyöntekijöiden (n=155–159) arvio eri vaikuttamiskohteiden merkityksestä omassa työssään.

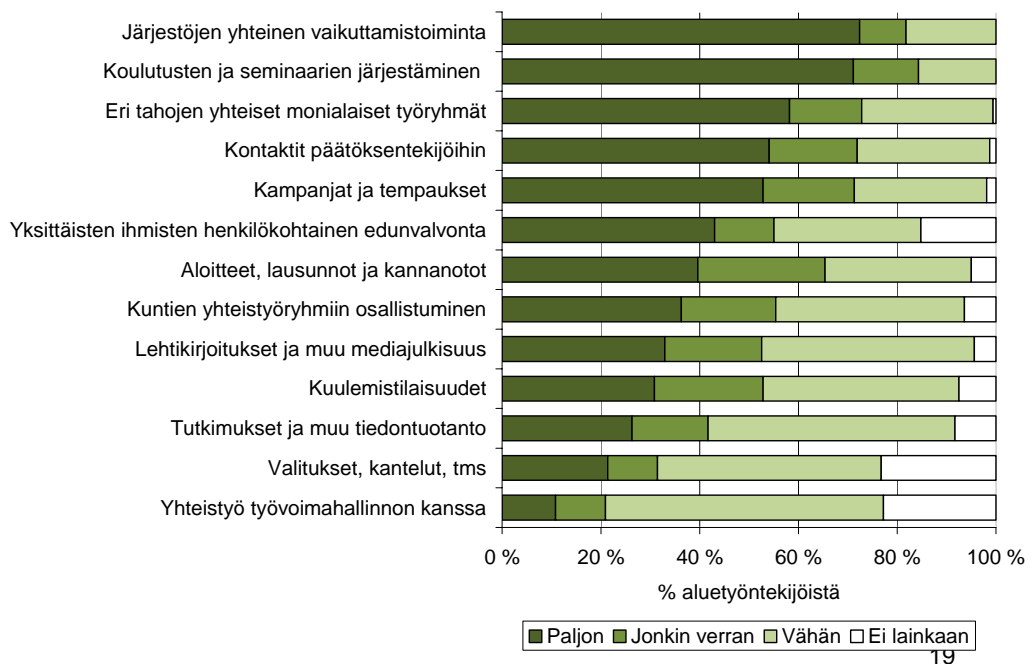

Kuvio 47. Aluetyöntekijöiden arvio keskeisimpien vaikuttamiskohteiden merkityksestä omassa työssään v. 2006, 2007 ja 2008.

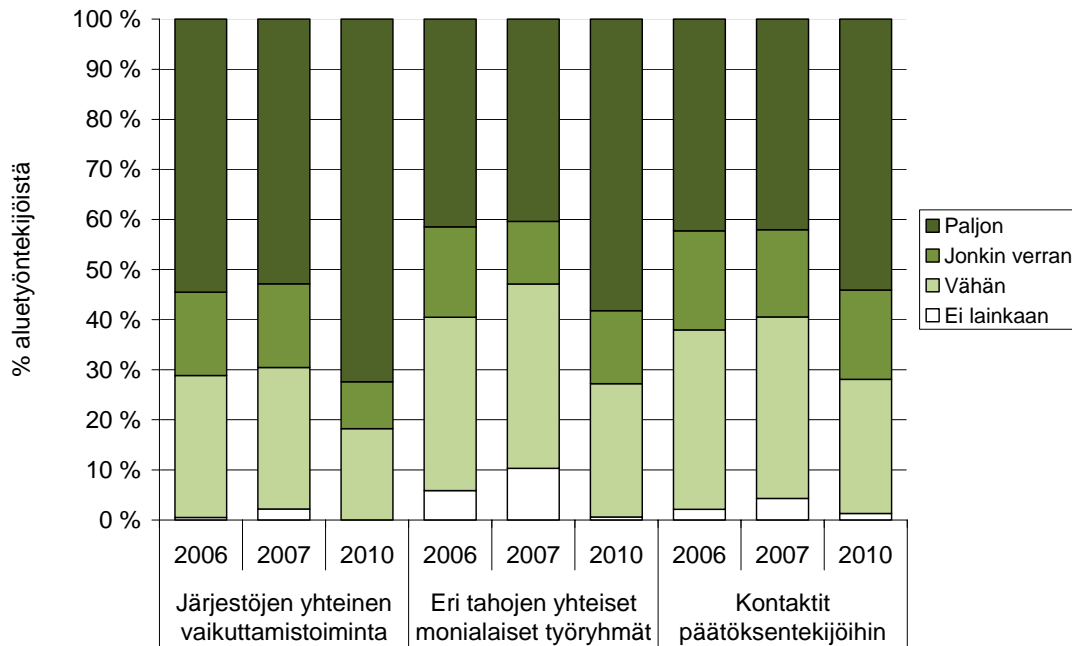
VAIKUTTAMISKEINOT

Aluetyöntekijöitä pyydettiin arvioimaan, miten erilaisten vaikuttamiskeinojen käyttö painottuu heidän vaikuttamistoiminnassaan. Keskeisimmät vaikuttamiskeinot ovat järjestöjen yhteinen vaikuttamistoiminta sekä koulutusten ja seminaarien järjestäminen. Niitä arvioi käyttävänsä paljon lähes kolme neljästä (71–72%) aluetyöntekijästä (kuvio 48). Yli puolelle (53–58%) eri tahojen yhteiset monialaiset työryhmät, kontaktit päätöksentekijöihin sekä kampanjat ja tempaukset ovat merkittäviä välineitä vaikuttamisessa. Noin 40 prosenttia aluetyöntekijöistä tekee paljon yksittäisten ihmisten henkilökohtaista edunvalvontaa sekä aloitteita, lausuntoja ja kannanottoja.

Eri vaikuttamiskeinojen käytöstä on aluetyöntekijöiltä kysytty aikaisemmin vuosien 2006 ja 2007 Järjestöbarometrikyselyissä. Nyt tehdyn kyselyn tulosten suurimmat erot aiempiin vuosiin verrattuna ovat järjestöjen yhteisen vaikuttamistoiminnan, monialaisten yhteistyöryhmien sekä päätöksentekijäkontaktien entistä suurempi merkitys (kuvio 49). Järjestöjen yhteistä vaikuttamistoimintaa korostavien aluetyöntekijöiden osuus on kasvanut 18 prosenttiyksikköä vuodesta 2006. Vastaavasti monialaisia yhteistyöryhmiä paljon käyttävien osuus on kasvanut 17 prosenttiyksikköä ja päätöksentekijäkontakteja paljon käyttävien osuus 12 prosenttiyksikköä.

Kuvio 48. Aluetyöntekijöiden (n=156–159) arvio eri vaikuttamiskeinojen käytöstä alueellisessa vaikuttamistoiminnassa.

Kuvio 49. Aluetyöntekijöiden arvio joidenkin vaikuttamiskeinojen käytöstä alueellisessa vaikuttamistoiminnassa v. 2006, 2007 ja 2010.

Aluetyöntekijöiltä tiedusteltiin järjestöjen yhteiseen alueelliseen vaikuttamistoimintaan liittyen, vaikuttavatko he yhdessä muiden järjestöjen kanssa tällä hetkellä johonkin asiaan omalla alueellaan ja mikä tuo vaikutettava asia on. Selvä enemmistö eli 70 prosenttia aluetyöntekijöistä ilmoittaa tekevänsä parhaillaan jotain järjestöjen yhteistä vaikuttamistoimintaa alueellaan. Yhteisen vaikuttamistoiminnan kohteet liittyvät yleisimmin erilaisiin palveluihin, niiden laatuun, saataavuuteen, kehittämiseen ja niistä tiedottamiseen sekä edunvalvontaan.

"Palvelujen saatavuuteen ja tiedottamiseen palveluista jäsenistölle."

"Järjestöjen huomioiminen/kuuleminen palveluissa."

"Palveluiden kehittäminen."

"... yhteinen edunvalvonta."

Muita järjestöjen yhteisiä vaikuttamiskohteita ovat esimerkiksi kuntien päätöksenteko ja strategiat, terveyden edistäminen sekä järjestöjen näkyvyys ja yhteistyö eri tahojen kanssa.

"Kuntien päätöksentekoon."

"Parhailaan laadittavaan mielenterveysstrategiaan."

"Kaupungin järjestöstrategian toteuttamiseen vaikuttaminen."

"Terveyden edistämiseen, järjestöjen näkyvyyteen."

"Sairaanhoidopiirin yhteistyö järjestöjen kanssa."

"Järjestöjen välinen sekä järjestöjen ja kuntien yhteistyö."

Aluetyöntekijöiltä tiedusteltiin, onko heidän järjestönsä aluetyössä otettu kahden viime vuoden aikana käyttöön joitakin uusia vaikuttamisen keinoja. Miltei puolet (48%) vastaajista kertoi uusia keinoja hyödynnetyn alueellisessa vaikuttamistoiminnassa. Useimmiten ne liittyvät uusien yhteistyöverkostojen luomiseen tai entisten laajenemiseen ja parempaan hyödyntämiseen vaikuttamistoiminnassa. Myös paikallisyhdistysten vaikuttamistoimintaa on pyritty tukemaan.

"Uusia yhteistyökumppaneita."

"Alueelliset vaikuttajaverkostot ...käynnistymässä vuoden 2010 aikana."

"Enemmän yhteistyötä sosiaali- ja terveyslautakuntaan."

"Järjestöyhteistyön tiivistäminen ja tehostuminen..."

"Tehostettu vaikuttamistoiminnan koulutus yhdistyksille."

6.3 Paikallinen vaikuttamistoiminta

Kuten tämän luvun alussa todettiin, valtaosa paikallisyhdistyksistä ei pidä vaikuttamistoimintaa ydintoimintanaan. Sellaiseksi arvioidaan vaikuttamista yleisemmin esimerkiksi vapaaehtois- ja vertaistoiminta sekä harrastus- ja virkistystoiminta. Vain vajaa kolmannes (31%) pitää vaikuttamistoiminnan painoarvoa suurena oman toimintansa kokonaisuudessa. Osittain tätä selittää yhdistysten vaikuttaminen oman valtakunnallisen järjestönsä kautta, jolloin vaikuttamistoimintaa ei paikallisyhdistyksissä aina nähdä suoranaisesti niiden omana toimintana.

Vaikuttamistoiminnan painoarvo yhdistysten toiminnassa vaihtelee jonkin verran esimerkiksi eri mittarein mitattuna erikokoisissa yhdistyksissä sekä eri toimialoja edustavissa yhdistyksissä. Keskimääräistä enemmän vaikuttamistoiminta painottuu yhdistyksissä, joissa on paljon henkilöjäseniä ja jotka toimivat useamman kunnan alueella (liite 18). Taloudeltaan kaikkein pienimmissä yhdistyksissä vaikuttamistoimintaa ei arvioida yhtä tärkeäksi kuin suuremmissa.

Myös pelkin vapaaehtoisvoimin toimivissa yhdistyksissä vaikuttamisen painoarvo on hieman pienempi kuin henkilökuntaa palkanneissa yhdistyksissä. Eri toimialoista vammaisyhdistykset korostavat keskimääräistä enemmän vaikuttamistoiminnan merkitystä (taulukko 42).

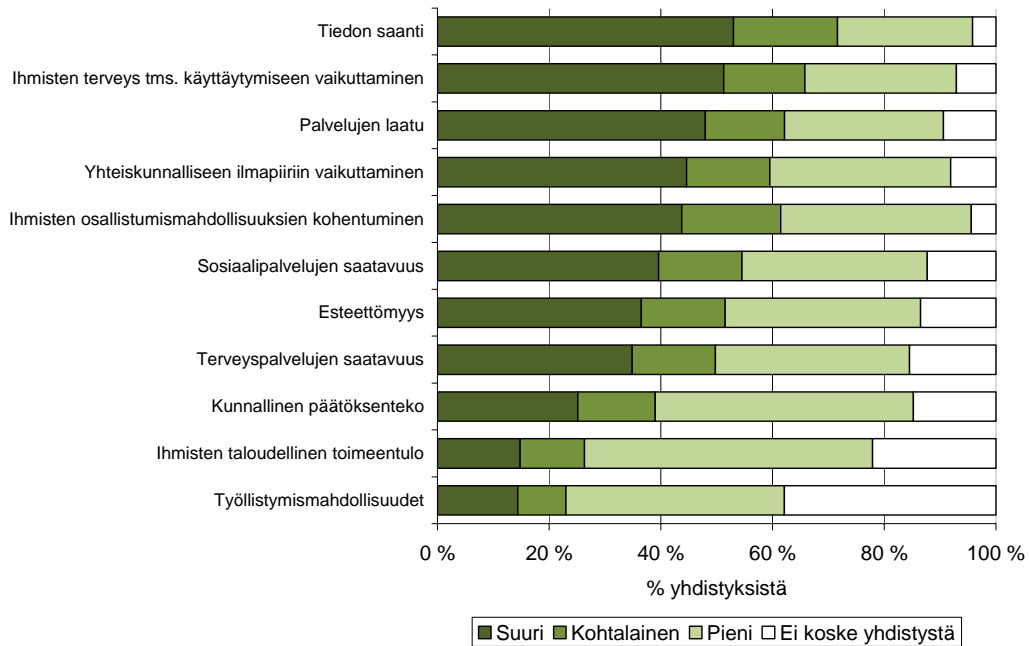
Taulukko 42. Yhdistysten arvio vaikuttamistoiminnan painoarvosta omassa toiminnassaan.

Toimiala*	Suuri %	Kohtalainen %	Pieni %	Ei koske yhdistystä %	n
Kehitysvammayhdistykset	61	17	22	-	36
Muut invalidiyhdistykset	49	10	37	4	76
Aistivammayhdistykset	45	30	25	-	40
Mielenterveysyhdistykset	39	11	40	11	57
Sotainvalidiyhdistykset	39	17	34	9	64
Potilasyhdistykset	36	17	40	7	197
Ensi- ja turvakotiyhdistykset	36	-	55	9	11
Vanhusten yleis-, asumis- ja palveluyhdistykset	30	7	38	25	87
Työttömien yhdistykset	29	17	50	4	24
Eläkeläisyhdistykset	22	16	56	6	138
Lastensuojelun yleisyhdistykset	21	14	51	13	70
Sijaishuoltoyhdistykset	17	17	50	17	12
Päihdeyhdistykset	15	9	47	29	55
Kansanterv. yleis- ja moniala- yhdistykset	13	6	48	34	80
Kaikki yhdistykset	31	14	43	12	955

* Toimialoittaisesta tarkastelusta on jätetty pois toimialat, joita edustavia yhdistyksiä on kysymykseen vastanneissa alle kymmenen.

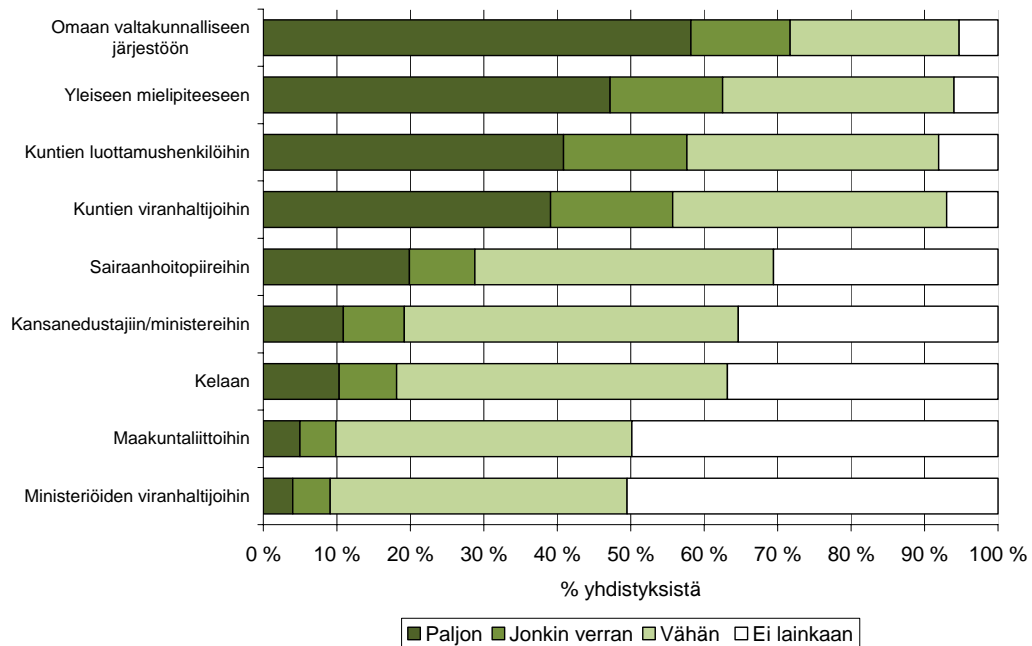
VAIKUTTAMISEN KOHTEET JA VAIKUTTAMISTAHOT

Paikallisyhdistysten keskeisimpiä vaikuttamisen kohteita ovat tiedon saantiin ja ihmisten terveyteen tms. käyttäytymiseen vaikuttaminen, joita runsas puolet (51–53%) vastaajista pitää merkitykseltään suurina (kuvio 50). Hieman alle puolet (44–48%) arvioi palvelujen laatuun, yhteiskunnalliseen ilmapiiriin ja ihmisten osallistumismahdollisuuksien kohentumiseen vaikuttamisen merkittäväksi omassa toiminnassaan. Kuusi vaikuttamisen kärkikohdetta ovat samat kuin aluetyöntekijöillä, mutta osin eri järjestyksessä. Eri vaikuttamiskohteiden merkitys paikallisyhdistyksille on nyt tehdyssä kyselyssä arvioitu hyvin samankaltaisesti kuin vuonna 2006, eikä merkittäviä eroja neljän vuoden takaisin tuloksiin verrattuna ole.

Kuvio 50. Paikallisyhdistysten (n= 942–975) arvio eri vaikuttamiskohteiden merkityksestä vaikuttamistoiminnassaan.

Paikallisyhdistyksiltä tiedusteltiin, missä määrin ne pyrkivät vaikuttamaan eri tahoihin. Yli puolet (58%) paikallisyhdistyksistä arvioi pyrkivänsä vaikuttamaan paljon omaan järjestönsä (kuvio 51). Tämän voi tulkita liittyvän lähinnä siihen, että suuri osa yhdistyksistä arvioi oman vaikuttamistoimintansa kanavoituvan valtakunnallisen järjestönsä kautta. Näin ollen järjestö sinänsä ei ole yhdistysten vaikuttamisen kohde, vaan paremminkin vaikuttamisen kanava. Hieman alle puolet (47%) suuntaa vaikuttamistoimintaansa paljon yleiseen mielipiteeseen vaikuttamiseen. Kunnan päätöksentekoon vaikuttamisen kannalta kunnan luottamushenkilöt ja viranhaltijat ovat avainhenkilöitä ja noin 40 prosenttia yhdistyksistä arvioi heidät tärkeiksi vaikuttamistahoikseen. Joka viides kohdistaa vaikuttamistoimintaansa paljon sairaanhoitopiireihin.

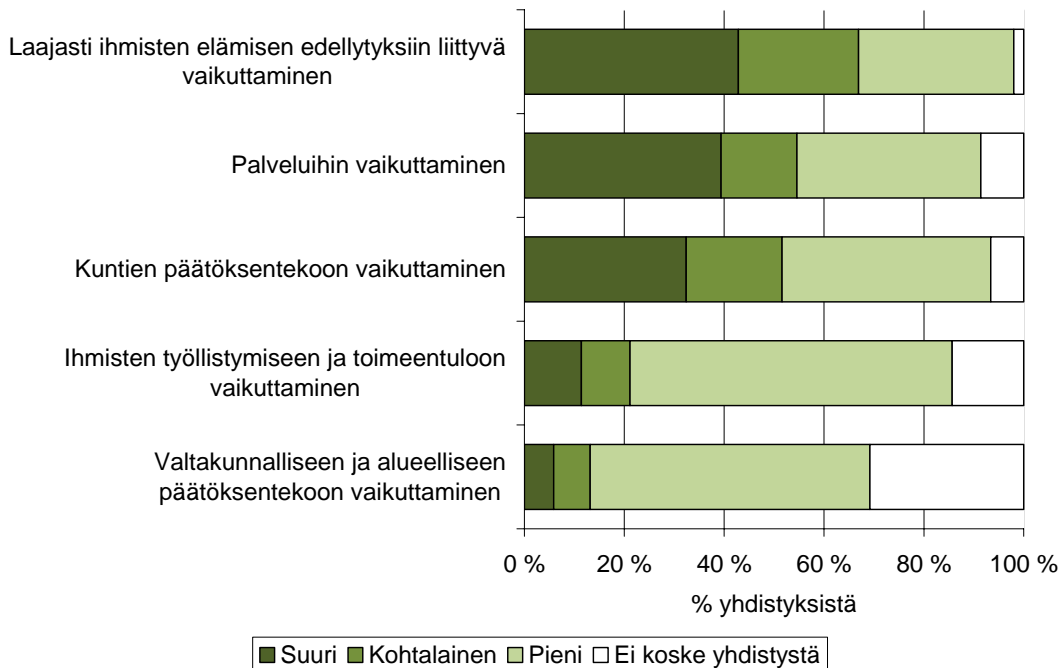
Kuvio 51. Paikallisyhdistysten (n=943–993) arvio, minkä verran yhdistyksessä suunnataan vaikuttamistoimintaa eri tahoihin.

Paikallisyhdistysten vaikuttamiskohteiden ja vaikuttamistahojen tarkempaa taustamuuttujittain tehtävää tarkastelua yksinkertaistamaan niitä koskevista muuttujista tehtiin faktorianalyysi (liite 19). Sen ulkopuolelle jätettiin omaan valtakunnalliseen järjestöön vaikuttamista koskeva muuttuja, sillä oma järjestö on tulkittavissa enemmänkin yhdistysten vaikutustoiminnan kanavaksi kuin varsinaiseksi vaikuttamisen kohteeksi. Analyysin perusteella muodostetussa mallissa on viisi faktoria (taulukko 43). Ensimmäinen faktori koskee valtakunnalliseen ja alueelliseen päätöksentekoon vaikuttamista, toinen palveluihin vaikuttamista, kolmas laajasti ihmisten elämisen edellytyksiin liittyvää vaikuttamista, neljäs kuntien päätöksentekoon vaikuttamista ja viides ihmisten työllistymismahdollisuuksiin ja taloudelliseen toimeentuloon liittyvää vaikuttamista.

Taulukko 43. Paikallisyhdistysten vaikuttamiskohteiden ja -tahojen faktorit.

FAKTORI	NIMI	VAIKUTTAMISKOHTEET JA -TAHOT
1	Valtakunnalliseen ja alueelliseen päätöksentekoon vaikuttaminen.	Kansanedustajat ja ministerit, ministeriöiden viranhaltijat, Kela, maakuntaliitot ja sairaanhoitopiirit.
2	Palveluihin vaikuttaminen	Sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus, palvelujen laatu
3	Laajasti ihmisten elämisen edellytyksiin liittyvä vaikuttaminen.	Tiedon saanti, yleinen mielipide, yhteiskunnallinen ilmapiiri, ihmisten terveys tms. käyttäytymiseen vaikuttaminen, osallistumismahdollisuuksien kohentuminen, esteettömyys.
4	Kuntien päätöksentekoon vaikuttaminen.	Kuntien luottamushenkilöt ja viranhaltijat, kunnallinen päätöksenteko.
5	Ihmisten työllistymiseen ja toimeentuloon vaikuttaminen.	Työllistymismahdollisuudet, ihmisten taloudellinen toimeentulo.

Paikallisyhdistysten vaikuttamistoiminnassa suurin painoarvo on laajasti ihmisten elämisen edellytyksiin vaikuttamisella, jonka merkityksen arvioi suureksi 43 prosenttia yhdistyksistä (kuvio 52). Palveluihin vaikuttamista pitää tärkeänä 39 prosenttia ja kuntien päätöksentekoon vaikuttamista 32 prosenttia yhdistyksistä. Ihmisten työllistymiseen ja toimeentuloon vaikuttaminen on keskeistä vain 13 prosentille yhdistyksistä. Valtakunnalliseen ja alueelliseen päätöksentekoon vaikuttamisen merkitys on suuri vain kuudelle prosentille.

Kuvio 52. Eri vaikuttamiskohteiden ja -tahojen merkitys paikallisyhdistysten (n=970–1008) vaikuttamistoiminnassa.

Laajasti ihmisten elämisen edellytyksiin liittyvä vaikuttaminen on keskimääräistä merkittävämpää aistivammayhdistysten, mielenterveysyhdistysten, ensi- ja turvakotiyhdistysten sekä kehitysvammayhdistysten toiminnassa, sillä niistä kaikista yli 60 prosenttia pitää sen painoarvoa suurena (taulukko 44). Myös jäsenmäärältään ja taloudeltaan suurilla, työvoimaa palkanneilla sekä useamman kunnan alueella toimivilla yhdistyksillä sen merkitys arvioidaan keskimääräistä suuremmaksi (liite 20).

Taulukko 44. Yhdistysten arvio laajasti ihmisten elämisen edellytyksiin liittyvän vaikuttamisen painoarvosta omassa toiminnassaan.

Toimiala*	Suuri %	Kohtalainen %	Pieni %	Ei koske yhdistystä %	n
Aistivammayhdistykset	67	16	16	-	43
Mielenterveysyhdistykset	66	17	15	2	58
Ensi- ja turvakotiyhdistykset	64	36	-	-	11
Kehitysvammayhdistykset	61	22	17	-	36
Muut invalidiyhdistykset	54	27	19	-	81

Vanhusten yleis-, asumis- ja palveluyhdistykset	50	13	28	9	93
Potilasyhdistykset	47	24	29	0	210
Työttömien yhdistykset	40	28	32	-	25
Sotainvalidiyhdistykset	38	31	28	3	65
Päihdeyhdistykset	32	24	41	3	63
Eläkeläisyhdistykset	31	32	35	2	145
Kansanterveyden yleis- ja monialayhdistykset	29	22	49	-	87
Lastensuojelun yleisyhdistykset	26	24	47	3	70
Sijaishuoltoyhdistykset	8	23	61	8	13
Kaikki yhdistykset	43	24	31	2	1008

* Toimialoittaisesta tarkastelusta on jätetty pois toimialat, joita edustavia yhdistyksiä on kysymykseen vastanneissa alle kymmenen.

Palveluihin vaikuttaminen korostuu vanhusten yleis-, asumis- ja palveluyhdistyksissä, sotainvalidiyhdistyksissä, mielenterveysyhdistyksissä ja kehitysvammayhdistyksissä. Niistä yli puolet (54–59%) pitää palveluihin vaikuttamisen merkitystä suurena (taulukko 45). Samoin kuin laajaan hyvinvoinnin edistämiseen liittyvä vaikuttamistoiminta, myös palveluihin vaikuttaminen arvioidaan keskimääräistä suuremmaksi jäsenmäärältään ja taloudeltaan suurissa, työvoimaa palkanneissa sekä useamman kunnan alueella toimivissa yhdistyksissä (liite 21).

Taulukko 45. Yhdistysten arvio palveluihin vaikuttamisen painoarvosta omassa toiminnassaan.

Toimiala*	Suuri %	Kohtalainen %	Pieni %	Ei koske yhdistystä	
				%	n
Vanhusten yleis-, asumis- ja palveluyhdistykset	59	10	24	8	92
Sotainvalidiyhdistykset	59	9	29	3	66
Mielenterveysyhdistykset	55	17	22	5	58
Kehitysvammayhdistykset	54	17	26	3	35
Muut invalidiyhdistykset	47	20	27	6	79
Ensi- ja turvakotiyhdistykset	46	27	27	-	11
Potilasyhdistykset	45	15	33	7	208
Aistivammayhdistykset	36	28	33	3	39
Työttömien yhdistykset	33	8	50	8	24
Eläkeläisyhdistykset	31	22	42	5	141
Päihdeyhdistykset	29	10	41	20	59
Kansanterveyden yleis- ja	21	7	54	18	85

monialayhdistykset					
Sijaishuoltoyhdistykset	8	17	50	25	12
Lastensuojelun yleisyhdistykset	7	14	61	17	70
Kaikki yhdistykset	39	15	37	9	987

* Toimialoittaisesta tarkastelusta on jätetty pois toimialat, joita edustavia yhdistyksiä on kysymykseen vastanneissa alle kymmenen.

Kuntien päätöksenteon merkitys vaikuttamistoiminnan kohteena on suuri lähes kahdelle kolmesta (64%) kehitysvammayhdistyksestä, yli puolelle (55%) ensi- ja turvakotiyhdistyksistä ja noin joka toiselle (49%) vanhusten yleis-, asumis- ja palveluyhdistykselle (taulukko 46). Keskimääräistä suurempi painoarvo kuntien päätöksentekoon vaikuttamisella on taloudeltaan suurissa, henkilöstöä palkanneissa ja useamman kunnan alueella toimivissa yhdistyksissä (liite 22).

Taulukko 46. Yhdistysten arvio kuntiin vaikuttamisen painoarvosta omissa toiminnassaan.

Toimiala*	Suuri %	Kohtalainen %	Pieni %	Ei koske yhdistystä	
				%	n
Kehitysvammayhdistykset	64	19	17	-	36
Ensi- ja turvakotiyhdistykset	55	27	18	-	11
Vanhusten yleis-, asumis- ja palveluyhdistykset	49	16	29	6	94
Muut invalidiyhdistykset	42	15	39	4	80
Aistivammayhdistykset	40	23	33	5	40
Työttömien yhdistykset	40	20	40	-	25
Mielenterveysyhdistykset	36	21	43	-	58
Lastensuojelun yleisyhdistykset	32	17	41	10	71
Sotainvalidiyhdistykset	32	31	32	5	65
Sijaishuoltoyhdistykset	31	15	39	15	13
Eläkeläisyhdistykset	28	22	48	2	145
Potilasyhdistykset	23	21	50	6	207
Päihdeyhdistykset	22	22	41	16	64
Kansanterveyden yleis- ja monialayhdistykset	20	7	53	20	86
Kaikki yhdistykset	32	19	42	7	1003

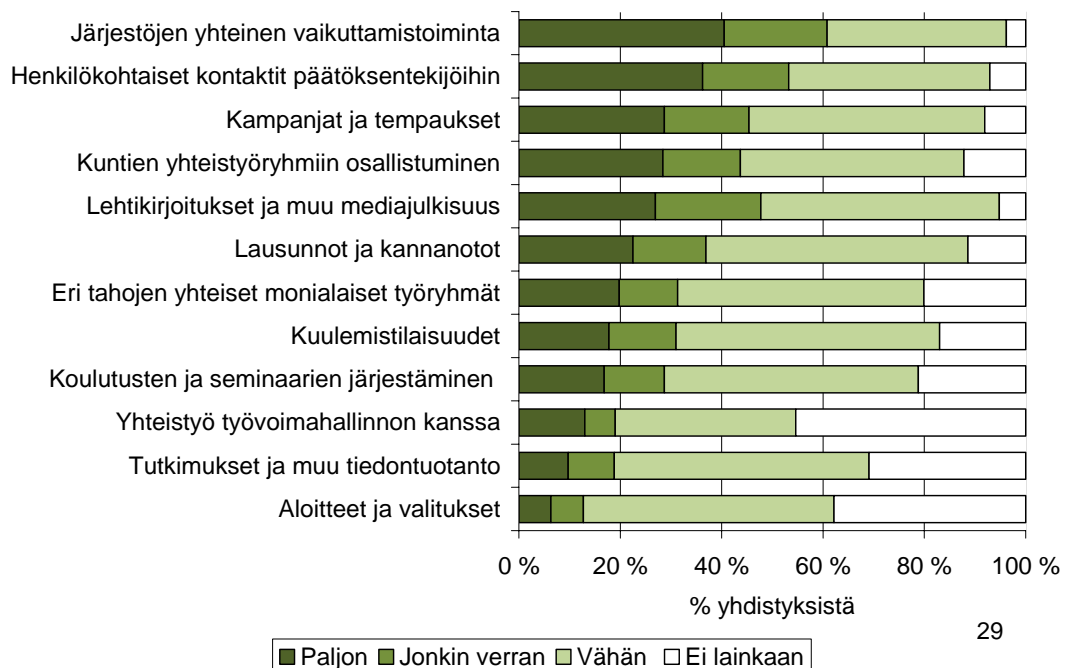
* Toimialoittaisesta tarkastelusta on jätetty pois toimialat, joita edustavia yhdistyksiä on kysymykseen vastanneissa alle kymmenen.

Ihmisten työllistymiseen ja toimeentuloon pyritään vaikuttamaan yleisimmin työttömien yhdistyksissä, joista lähes kolme neljäsosaa (72%) pitää sen paino-

arvoa suurena omassa vaikuttamistoiminnassaan (liite 23). Myös joka kolmas (34%) kehitysvammayhdistys arvioi työllistymiseen ja toimeentuloon vaikuttamisen tärkeäksi. Keskimääräistä yleisemmin siihen vaikuttavat taloudeltaan suuret ja henkilökuntaa palkanneet yhdistykset. Valtakunnalliseen ja alueelliseen päätöksentekoon vaikuttaminen kuuluu vain varsin harvojen paikallisyhdistysten tavoitteisiin. Hieman muita yleisempää siihen vaikuttaminen on työttömien yhdistyksissä, joista 16 prosentissa sen painoarvoa pidetään suurena, sekä potilasyhdistyksissä, joista 10 prosenttia arvioi sen merkittäväksi (liite 24). Jäsenmäärältään pienet, taloudeltaan suuret sekä henkilökuntaa palkanneet yhdistykset korostavat valtakunnalliseen ja alueelliseen päätöksentekoon vaikuttamisen merkitystä toiminnassaan muita yleisemmin.

VAIKUTTAMISKEINOT

Myös paikallisyhdistysten arvioissa samoin kuin aluetyöntekijöillä eri vaikuttamiskeinoista järjestöjen yhteisen vaikuttamistoiminnan käyttö on hieman muita keinoja yleisempää, sillä 41 prosenttia ilmoittaa hyödyntävänsä sitä paljon (kuvio 53). Etenkin vammais-, potilas- ja mielenterveysyhdistykset korostavat sen merkitystä. Yli kolmannekselle (36%) henkilökohtaiset kontaktit päätöksentekijöihin ovat merkittäviä ja yli neljäsosa (27–29%) käyttää vaikuttamistoiminnassaan paljon kampanjoita ja tempauksia, kuntien yhteistyöryhmiin osallistumista sekä lehtikirjoituksia ja muuta mediajulkisuutta. Vajaa neljäsosa (23%) tekee paljon lausuntoja ja kannanottoja ja 20 prosenttia osallistuu aktiivisesti eri tahojen yhteisiin monialaisiin työryhmiin.

Kuvio 53. Paikallisyhdistysten (n=954–995) arvio eri vaikuttamiskeinojen käytöstä vaikuttamistoiminnassaan.

VAIKUTTAMISTOIMINNAN ONNISTUMINEN

Paikallisyhdistyksiä pyydettiin arvioimaan, kuinka hyvin ne ovat onnistuneet vaikuttamistoiminnassaan saavuttamaan sille asetettuja tavoitteita. Näkemykset onnistumisista ovat kriittisempiä kuin valtakunnallisten järjestöjen omaa onnistumistaan koskevat arviot. Toisaalta on myös huomattava, että vaikuttamistoiminnan painoarvo ei ole yhdistysten näkemyksen mukaan yhtä keskeinen. 28 prosenttia paikallisyhdistyksistä on mielestään onnistunut hyvin vaikuttamistoiminnassaan ja 24 prosentin mukaan onnistuminen on ollut kohtalaista (liite 25). 42 prosentin mielestä vaikuttamistoiminnalla on saavutettu tuloksia huonosti ja kuuden prosentin näkemyksen mukaan niitä ei ole saavutettu lainkaan. Tulos vastaa yhdistysten näkemyksiä vaikuttamismahdollisuuksistaan kuntapäätöksentekoon (Järjestöbarometri 2009), joiden mukaan noin joka toinen yhdistys arvioi kuulemisensa ja näkemystensä huomioonottamisen kunnan päätöksenteossa toteutuvan huonosti.

Onnistumista koskevissa arvioissa ei ole eri toimialojen välillä tilastollisesti merkitseviä eroja. Hieman keskimääräistä paremmin ovat vaikuttamisessaan onnistuneet henkilökuntaa palkanneet yhdistykset sekä jäsenmäärältään suuret yhdistykset. Myös useamman kunnan alueella toimivissa yhdistyksissä onnistuminen on ollut keskimääräistä yleisempää. Yhdistysten vaikuttamistoiminnan onnistumisia ovat olleet esimerkiksi erilaisen yhteistyön ja kontaktien sekä näkyvyyden ja arvostuksen lisääntyminen.

"Yhteistyön lisääntyminen/verkostoituminen. Henkilökontaktit vaikuttajatahoihin."

"Painoarvo lisääntynyt (arvostus päämäärästä ja saavutuksista)."

"Onnistuminen: yhdistyksen näkyvyys, viestien näkyvyys eri medioissa."

Osalla yhdistyksistä esimerkiksi kuntiin vaikuttaminen on ollut onnistunutta ja joillakin se ei ole tuottanut toivottuja tuloksia.

"Kuntien luottamushenkilöihin vaikuttaminen onnistunut hyvin."

"Kunnan viranhaltijat, eivät ole kuunnelleet meidän mielipiteitä, eikä muuttanut päätöksiään."

"Valitukset eivät ole tuottaneet toivottua tulosta, yhteistyö on kangerrellut."

Uudet vaikuttamiskeinot ja vaikuttamistoiminnan tehostamissuunnitelmat

Samoin kuin järjestöjohdolta ja aluetyöntekijöiltä, myös paikallisyhdistyksiltä tiedusteltiin, onko niissä otettu kahden viime vuoden aikana käyttöön joitakin uusia vaikuttamisen keinoja. Paikallistoiminnassa on ollut selvästi yleisempää tukeutua totuttuihin vaikuttamisen tapoihin kuin valtakunnallisella ja alueellisella tasolla. Vain noin joka neljännessä (26%) yhdistyksessä on kokeiltu parin viime vuoden kuluessa uusia keinoja vaikuttaa. Eri toimialojen välillä ei ole tämän suhteen tilastollisesti merkitseviä eroja. Keskimääräistä yleisempää uusien keinojen käyttöönotto on ollut palkatun henkilöstön yhdistyksissä, jäsenmäärältään suurissa yhdistyksissä sekä laajemmalla kuin yhden kunnan alueella toimivissa yhdistyksissä (liite 26).

Yhdistysten uusia vaikuttamiskeinoja ovat esimerkiksi aloitteiden, kannanottojen ja valitusten teko, median ja sähköisten välineiden käyttö ja entistä laajempi verkostoituminen.

"Aloitteita kunnalle."

"Kantelut lääninhallitukseen."

"Lehtikirjoitukset, mediajulkisuus."

"Facebook-ryhmä."

"Internet (kotisivut)."

"Olemme liittyneet yhdistysverkostoon."

"Yhteistyön lisääminen julkisen terveyshuollon kanssa."

Kuten edellä luvun 5.1 valtakunnallisten järjestöjen vaikuttamistoiminnan tehostamissuunnitelmien yhteydessä todettiin, vaikuttamisen tehostaminen arvioidaan yhdeksi järjestöjen kärkihaasteista. Vuoden 2009 Järjestöbarometrikyselyissä paikallistoiminnan kehittämisessä sitä piti tärkeänä 90 prosenttia järjestöjohdosta, 87 prosenttia aluetyöntekijöistä ja paikallisyhdistyksistäkin 45 prosenttia. Tämänvuotiseen Järjestöbarometrikyselyyn vastanneista paikallisyhdistyksistä vajaalla kolmanneksella (31%) on suunnitelmia vaikuttamistoimintansa tehostamiseksi. Tehostamissuunnitelmat ovat yleisimpiä (45%) ensi- ja turvakotiyhdistyksissä ja invalidiyhdistyksissä (liite 27). Myös palkatun henkilöstön yhdistyksissä ja useamman kunnan alueella toimivissa yhdistyksissä vaikuttamistoimintaa ollaan tehostamassa hieman muita yleisemmin.

Valtakunnallisten järjestöjen tuki paikallisyhdistysten vaikuttamistoimintaan ja edunvalvontaan

Lähes kaksi kolmesta paikallisyhdistyksestä ilmoittaa, että niiden valtakunnallinen järjestö tarjoaa tukea yhdistyksen vaikuttamistoimintaan ja edunvalvontaan. Tukea saavat etenkin vaikuttamistoiminnan merkitystä omassa toiminnassaan korostavat yhdistykset. Yli neljä viidestä (82–85%) kehitysvammayhdistyksestä ja 71 prosenttia invalidiyhdistyksistä arvioi saavansa tukea vaikuttamiseensa valtakunnalliselta järjestöltään (liite 28). Jäsenmäärältään suuret yhdistykset ilmoittavat muita yleisemmin saavansa tukea.

Yhdistysten järjestöiltä saama vaikuttamistoiminnan tuki käsittää aluetyöntekijöiden tarjoamaa apua sekä joissakin järjestöissä lakimiehen tai edunvalvonta-asiamiehen palveluja. Järjestöjen tarjoama koulutus, neuvonta ja erilaiset vaikuttamisessa hyödynnettävät tiedotusmateriaalit ovat keskeisiä tukimuotoja yhdistyksille

”Aluesihteerin tuki ollut hyvin merkittävä näin syrjäisessä ja pienessä yhdistyksessä.”

”Edunvalvonta-asiamiehen palvelut.”

”Koulutusta ja materiaalia.”

”Yhteisiä kampanjoita varten esite ym. materiaalia.”

Noin kolmasosa (35%) yhdistyksistä kaipasi järjestöltään lisätukea omaa vaikuttamistoimintaansa ja edunvalvontaansa varten. Tukea arvioivat tarvitsevansa etenkin vaikuttamistoiminnan painoarvoa omassa toiminnassaan suurena pitävät yhdistykset. Yli puolet (54–55%) mielenterveysyhdistyksistä sekä noin puolet (45–50%) invalidi-, kehitysvamma- ja aistivammayhdistyksistä toivoo enemmän tukea vaikuttamistoimintaansa (liite 29). Jäsenmäärältään keskikokoisissa yhdistyksissä lisätuen tarve on muita yleisempää.

Yhdistykset arvioivat tarvitsevansa vaikuttamistoimintaansa varten yleisimmin taloudellisia lisäresursseja. Myös koulutustarpeet ovat varsin yleisiä ja vaikuttamistoimintaan sopivaa materiaalia kaivataan lisää.

”Rahallista, esim. toiminnan lisäämiseksi, materiaalien hankintaan.”

”Taloudellinen ja koulutuksellinen tuki.”

”Koulutusta edunvalvonnan toteuttamiseen paikallisella tasolla.”

”Materiaalia/esitteitä/koulutusta.”

”Helpommin nimenomaan omaa yhdistystä (ei liittoa!) hyödyttävää materiaalia.”

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Valtakunnallinen vaikuttamistoiminta laajaa ja tehokasta

Vaikuttamistoiminta kuuluu sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan ydinalueisiin varsinkin valtakunnan ja alueellisen järjestötoiminnan tasolla. Yli neljä viidesosaa (85%) järjestöjohtajista ja noin neljä viidesosaa (79%) järjestöjen aluetyöntekijöistä pitää vaikuttamistoiminnan painoarvoa oman järjestön toiminnassa suurena. Paikallistasolla toiminnan painopisteen arvioidaan olevan vaikuttamistoimintaa yleisemmin vapaaehtois-, vertais- ja virkistystoiminnassa. Vaikuttamistoiminnan suhteen paikallisyhdistyskenttä on polarisoitunut, sillä vajaa kolmasosa (31%) yhdistyksistä pitää vaikuttamistoiminnan merkitystä suurena omassa toiminnassaan ja yli puolelle (55%) sen merkitys jää pieneksi tai sen ei katsota koskevan yhdistyksen toimintaa lainkaan.

Yhteiskunnallinen ilmapiiri, tiedon saanti ja palvelujen laatu ovat kolme keskeistä valtakunnallisten järjestöjen vaikuttamisen kohdetta. Noin neljä viidestä järjestöjohtajasta pitää niiden merkitystä suurena järjestönsä vaikuttamistoiminnassa. Noin kolme neljästä arvioi palvelujen saatavuuteen ja lainsäädäntöön vaikuttamisen ja kaksi kolmesta valtakunnallisiin ohjelmiin ja strategioihin vaikuttamisen tärkeäksi.

Järjestöt voidaan jaotella niiden vaikuttamiskohteiden ja -tahojen merkityksen mukaan laaja-alaisesti vaikuttamaan pyrkiviin (52%), asenteisiin ja tiedon saantiin vaikuttamaan pyrkiviin (36%) sekä järjestöihin, joilla ei ole varsinaista vaikuttamistehtävää (12%). Selvästi suurin osa järjestöjohtajista korostaa, että vaikuttamistoimintaa on suunnattava sekä valtakunnalliselle että kuntatasolle. Keskeisimpiä vaikuttamisen kohteita ovat kansanedustajat, ministeriöt, kuntapäätäjät ja erilaiset viranhaltijat. Joka viides vastaaja pitää merkittävänä yleiseen mielipiteeseen ja kansalaiseen vaikuttamista. Vain noin kymmenesosa järjestöjohtajista korostaa mediaan vaikuttamisen tärkeyttä.

Yleisimmät järjestöjen yhteisen vaikuttamistoiminnan sisällöt ovat järjestöjen toimintaedellytysten turvaamiseen liittyvä vaikuttaminen, palveluihin vaikuttaminen sekä kansalaisten perusturvaan ja köyhyyden ehkäisyyn liittyvä vaikuttaminen. Hieman alle puolet vastaajista mainitsee järjestöjen taloudellisten ja muiden toimintaedellytysten tukemisen yhteisen vaikuttamisen kohteena. Lähes yhtä moni pitää erilaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saannin ja laadun takaamista keskeisenä ja miltei kolmasosa kansalaisten perusturvaan ja huono-osaisuuden ehkäisyyn vaikuttamista olennaisena järjestöjen yhteisessä vaikuttamistoiminnassa. Joka seitsemäs vastaaja arvioi tärkeäksi järjestöjen yhteiseksi tehtäväksi vaikuttaa siihen, että RAY:n monopoliasema säilyy ja sen tuotot ohjattaisiin täysimääräisinä sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan rahoitukseen.

Järjestöt arvioivat oman vaikuttamistoimintansa hieman onnistuneemmaksi kuin järjestöjen yhteisen vaikuttamisen. Yli neljä viidesosaa toiminnanjohtajista näkee oman järjestönsä vaikuttamistoiminnan onnistuneen kahden viime vuoden aikana hyvin tai kohtalaisesti. Järjestöjen yhteistä vaikuttamistoimintaa pitää hyvin tai kohtalaisesti onnistuneena kolme neljästä järjestöjohtajasta.

Järjestöt ovat lakien valmistelun yhteydessä annetuilla lausunnoilla ja kannanotoilla kyenneet vaikuttamaan lakien sisältöihin. Jotkin järjestöt ovat onnistuneet hallitusohjelmavaikuttamisessaan. Myös järjestön käynnistämällä julkisella keskustelulla on kyetty saamaan aikaan konkreettisia vaikutuksia. Jotkin järjestöt arvioivat onnistuneensa yleiseen mielipiteeseen vaikuttamisessaan.

Järjestöjen yhteisessä vaikuttamistoiminnassa nähdään yleisimmin epäonnistunut Raha-automaattiyhdistyksen asemaan ja rahanjakoon liittyvässä vaikuttamisessa. Vastaajien mielestä RAY:n asemaa ei ole kyetty yhdessä puolustamaan riittävän hyvin eikä RAY:n tuottojen suuntaamista täysimääräisinä järjestöille ole pystytty takaamaan. Järjestöjen yhteistä vaikuttamista haittaa muuttaman vastaajan mukaan suunnitelmallisuuden sekä yhteisten linjojen ja kysymysten puuttuminen.

Noin kolmella neljästä järjestöstä on suunnitelmia, joilla ne pyrkivät tehostamaan omaa vaikuttamistoimintaansa. Järjestöjen vaikuttamistoiminnan tehostamiskeinona järjestöjohtajien vastauksissa mainitaan yleisimmin yhteistyöverkostot. Järjestöjen strategiatyö sekä tiedonvälityksen ja viestinnän kehittämiseen liittyvät suunnitelmat nähdään välineinä vaikuttamistoiminnan tehostamiseksi. Joissakin järjestöissä on tehty erityisesti edunvalvontaa koskevia suunnitelmia ja osassa suunnitelmat liittyvät lähemmin järjestöjen paikallisen ja alueellisen tason vaikuttamistoimintaan.

Järjestöjen pitkäjänteinen ja laaja-alainen työ ihmisten äänen esiintuojina on kantanut hedelmää. Valtakunnalliset järjestöt ovat onnistuneet suunnitelmallisella työllään ja asiantuntemuksellaan saavuttamaan tavoitteitaan vaikuttamistyössä lainsäädännön tai muiden päätösten sisältöinä. Vaikuttamistoiminnassa on onnistuttu silloin, kun on jo kyetty saavuttamaan tunnettuus ja vakavasti otettavan toimijan asema omalla erityisalalla. Järjestöt ovat onnistuneet vaikuttamistoiminnassaan myös siten, että ne ovat saavuttaneet vakiintuneen yhteistyökumppanin aseman asiantuntijana. Ne saavat edustajiaan mukaan toimikuntiin ja työryhmiin sekä eri tahoilta lausuntoja kannanottopyyntöjä. Merkittävää on myös järjestöjen arvio, että niiden asema vaikuttajana on vahvistunut ja niitä kuullaan aikaisempaa enemmän.

Tulokset osoittavat järjestömuotoisen kansalaistoiminnan erityisen vahvuuden yhteiskunnan kehityssuuntiin ja päätöksiin vaikuttajina. Vapaasti organisoituneen kansalaistoiminnan vahvuuksia ovat notkeus ja nopeus, mutta eri tutkimusten mukaan heikkoutena se, että aktiivinen toiminta ei välttämättä tavoita päättäjiä ja johda muutoksiin. Perinteisen kansalaisjärjestötoiminnan selkeä vahvuus on pitkäjänteinen asiantuntemus ja vahva vaikuttaminen, joka perustuu myös niiden vakiintuneeseen asemaan ja luottamukseen.

Järjestöjen yhteinen vaikuttamistoiminta on lisääntynyt, mutta se kaipaa suunnitelmallisuutta ja järjestöt ovat siihen hiukan vähemmän tyytyväisiä kuin omaan vaikuttamistoimintaan. Tyytymättömyyttä ja kehittämistarpeita liittyy erityisesti yhteiseen vaikuttamistoimintaan suhteessa Raha-automaattiyhdistyksen asemaan ja avustuspoliittikkaan. Sen arvioidaan vaativan paljon aiempaa enemmän vaikuttamisponnistelua. Yksi keskeinen vaikuttamisen kohde on Raha-automaattiyhdistyksen tuottojen käyttö täysmääräisesti järjestöjen toimintaan.

Alueellisen ja paikallisen vaikuttamisen haaste

Vaikuttamistoiminta on keskeinen osa valtakunnallisten järjestöjen alueellisten työntekijöiden työtä. Vaikuttamistoiminnan merkitys on viime vuosina kasvanut. Samoin on vahvistunut järjestöjen yhteinen alueellinen vaikuttamistoiminta. Yhdeksän kymmenestä valtakunnallisen järjestön aluetyöntekijästä katsoo, että omassa työssä ihmisten tiedonsaantimahdollisuuksiin vaikuttaminen on tärkeää. Yli neljä viidesosaa aluetyöntekijöistä arvioi, että ihmisten osallistumismahdollisuuksien kohentumiseen ja yhteiskunnalliseen ilmapiiriin vaikuttaminen ovat oman järjestön alueellisessa vaikuttamistyössä tärkeitä painopistealueita. Kolme neljäsosaa aluetyöntekijöistä puolestaan kokee palvelujen laatuun vaikuttamisen merkittäväksi. Vajaalla kahdella kolmasosalla ihmisten terveyteen tms. käyttäytymiseen vaikuttaminen sekä sosiaalipalvelujen saatavuuteen vaikuttaminen on merkittävää vaikuttamistoiminnassa.

Keskeisimmät vaikuttamiskeinot valtakunnallisten järjestöjen alueellisessa vaikuttamistoiminnassa ovat järjestöjen yhteinen vaikuttamistoiminta sekä koulutusten ja seminaarien järjestäminen. Lähes kolme neljästä aluetyöntekijästä arvioi käyttävänsä niitä työssään paljon. Yli puolelle aluetyöntekijöistä eri tahojen yhteiset monialaiset työryhmät, kontaktit päätöksentekijöihin sekä kampanjat ja tempaukset ovat merkittäviä välineitä vaikuttamisessa. Noin 40 prosenttia aluetyöntekijöistä tekee paljon yksittäisten ihmisten henkilökohtaista edunvalvontaa sekä aloitteita, lausuntoja ja kannanottoja.

Tulosten suurimmat erot aiempiin vuosiin verrattuna ovat järjestöjen yhteisen vaikuttamistoiminnan, monialaisten yhteistyöryhmien sekä päätöksentekijäkontaktien entistä suurempi merkitys. Järjestöjen yhteistä vaikuttamistoimintaa korostavien aluetyöntekijöiden osuus on kasvanut 18 prosenttiyksikköä vuodesta 2006. Vastaavasti monialaisia yhteistyöryhmiä paljon käyttävien osuus on kasvanut 17 prosenttiyksikköä ja päätöksentekijäkontakteja paljon käyttävien osuus 12 prosenttiyksikköä. Näiden tulosten pohjalta voi sanoa, että alueellinen vaikuttamistoiminta on selkeästi vahvistunut.

Selvä enemmistö eli 70 prosenttia aluetyöntekijöistä ilmoittaa osallistuvansa järjestöjen yhteiseen alueelliseen vaikuttamistoimintaan. Yhteisen vaikuttamistoiminnan kohteet liittyvät yleisimmin erilaisiin palveluihin, niiden laatuun, saataavuuteen, kehittämiseen ja niistä tiedottamiseen sekä edunvalvontaan. Muita järjestöjen yhteisiä vaikuttamiskohteita ovat esimerkiksi kuntien päätöksenteko ja strategiat, terveyden edistäminen sekä järjestöjen näkyvyys ja yhteistyö eri tahojen kanssa.

Miltei puolet vastaajista kertoi uusia keinoja hyödynnetyn alueellisessa vaikuttamistoiminnassa. Useimmiten ne liittyvät uusien yhteistyöverkostojen luomiseen tai entisten laajenemiseen ja parempaan hyödyntämiseen vaikuttamistoiminnassa. Myös paikallisyhdistysten vaikuttamistoimintaa on pyritty tukemaan.

Valtaosa paikallisyhdistyksistä ei pidä vaikuttamistoimintaa ydintoimintanaan. Vain vajaa kolmannes (31%) pitää vaikuttamistoiminnan painoarvoa suurena oman toimintansa kokonaisuudessa. Osittain tätä selittää yhdistysten vaikuttaminen oman valtakunnallisen järjestönsä kautta, jolloin vaikuttamistoimintaa ei paikallisyhdistyksissä aina nähdä suoranaisesti niiden omana toimintana. Toisaalta on kysymys siitä, että paikallisessa toiminnassa muut toiminnan puolet on koettu vaikuttamistoimintaa tärkeämmäksi.

Eri toimialoista vammaisyhdistykset korostavat keskimääräistä enemmän vaikuttamistoiminnan merkitystä. Keskimääräistä enemmän vaikuttamistoiminta painottuu myös yhdistyksissä, joissa on paljon henkilöjäseniä ja jotka toimivat useamman kunnan alueella. Taloudeltaan kaikkein pienimmissä yhdistyksissä vaikuttamistoimintaa ei arvioida yhtä tärkeäksi kuin suuremmissa. Myös pelkin vapaaehtoisvoimin toimivissa yhdistyksissä vaikuttamisen painoarvo on hieman pienempi kuin henkilökuntaa palkanneissa yhdistyksissä.

Paikallisyhdistysten keskeisimpiä vaikuttamisen kohteita ovat tiedon saantiin ja ihmisten terveyteen tms. käyttäytymiseen vaikuttaminen, joita runsas puolet yhdistyksistä pitää merkitykseltään suurina. Hieman alle puolet arvioi palvelujen laatuun, yhteiskunnalliseen ilmapiiriin ja ihmisten osallistumismahdollisuuksien kohentamiseen vaikuttamisen merkittäväksi omassa toiminnassaan. Hieman alle puolet yhdistyksistä suuntaa vaikuttamistoimintaansa paljon yleiseen mieliteeseen vaikuttamiseen. Kunnan päätöksentekoon vaikuttamisen kannalta kunnan luottamushenkilöt ja viranhaltijat ovat avainhenkilöitä ja noin 40 prosenttia yhdistyksistä arvioi heidät tärkeiksi vaikuttamistahoikseen. Joka viides kohdistaa vaikuttamistoimintaansa paljon sairaanhoitopiireihin.

Paikallisyhdistysten vaikuttamistoiminnassa suurin painoarvo on laajasti ihmisten elämisen edellytyksiin vaikuttamisella. Palveluihin vaikuttamista pitää tärkeänä 39 prosenttia ja kuntien päätöksentekoon vaikuttamista 32 prosenttia yhdistyksistä. Paikallisyhdistyksistä 41 prosenttia hyödyntää oman arvionsa mukaan vaikuttamisessaan paljon järjestöjen yhteistä vaikuttamista. Yli kolmannekselle henkilökohtaiset kontaktit päätöksentekijöihin ovat merkittäviä ja runsas neljäsosa käyttää vaikuttamistoiminnassaan paljon kampanjoita ja tempauksia, kuntien yhteistyöryhmiin osallistumista sekä lehtikirjoituksia ja muuta mediajulkisuutta.

Paikallisyhdistyksistä 28 prosenttia on mielestään onnistunut hyvin vaikuttamistoiminnassaan. 42 prosentin mielestä vaikuttamistoiminnalla on saavutettu tuloksia huonosti ja kuuden prosentin näkemyksen mukaan niitä ei ole saavutettu lainkaan. Nämä itsearvioinnit vaikuttamistoiminnan onnistumisesta ovat melko synkät.

Suurin osa yhdistyksistä saa valtakunnalliselta liitolta tukea vaikuttamistoimintaan. Tuki tarkoittaa esimerkiksi aluetyöntekijöiden tarjoamaa apua, lakimiehen tai edunvalvonta-asiamiehen palveluja, koulutusta, neuvontaa ja erilaiset vaikuttamisessa hyödynnettäviä tiedotusmateriaaleja. Noin kolmasosa yhdistyksistä kaipaisi järjestöltään lisätukea omaa vaikuttamistoimintaansa. Yhdistykset arvioivat tarvitsevansa vaikuttamistoimintaansa varten yleisimmin taloudellisia li-

säresursseja. Myös koulutustarpeet ovat varsin yleisiä ja vaikuttamistoimintaan sopivaa materiaalia kaivataan lisää.

Sosiaali- ja terveystieteellinen päätöksenteko on yhä enemmän siirtynyt kuntapäätäjille. Valtionhallinnossa työtä tehdään myös erilaisen ohjelmatyön kautta, johon on aina rakennettu mukaan alueelliset toimintarakenteet. Järjestöjen perinteinen rakenne ja toimintatavat, pääosin valtakunnalliseen työhön keskittyvät keskustuimistot, usein yksin työskentelevät aluetyöntekijät ja pääosin vapaaehtoisvoimin toimiva yhdistyskenttä eivät pysty riittävästi vastaamaan nykyisiin ja tuleviin alueellisen ja paikallisen vaikuttamistoiminnan tarpeisiin ja haasteisiin.

Järjestöjen on välttämätöntä kehittää yhteinen alueellisen ja paikallisen vaikuttamistoiminnan strategia, jonka pohjalta suunnitellaan olemassa olevien voimavarojen yhteinen hyödyntäminen. Järjestöillä on yhdessä mahdollisuus vastata haasteisiin, mutta se edellyttää uudenlaista ajattelua ja uudenlaisia järjestörajat ylittäviä toimintatapoja.

Kuntatasolla tehdään ihmisten elämän perusedellytyksiin liittyviä, jokaista kansalaista koskettavia ratkaisuja. Kuntavaikuttamisessa on sosiaali- ja terveysalalla kyse niin keskeisistä perusoikeuksiin, perustarpeisiin, hyvinvointiin ja terveyteen liittyvistä peruskysymyksistä, etteivät valtakunnalliset liitot voi jättää tätä vaikuttamistyötä pääosin vapaaehtoisin voimin ja hyvin pienin resurssein toimivan paikallisyhdistyskentän harteille. Valtakunnallisten järjestöjen on voimansa yhdistäen löydettävä uudenlaisia toimintatapoja paikallisen vaikuttamisen merkittävään vahvistamiseen. Järjestöjen on myös varmistettava, että alueellisen toiminnan resurssit säilyvät vähintään ennallaan tilanteessa, jossa järjestöjen on syytä siirtää vaikuttamistoimintansa painopistettä sinne, missä päätöksiä tehdään.

LÄHTEET

Järjestöbarometri 2006 (2006). Vuorinen Marja, Särkelä, Riitta, Peltosalmi Juha. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, Helsinki.

- Järjestöbarometri 2007 (2007). Ajankohtaiskuva sosiaali- ja terveysjärjestöistä. Vuorinen Marja, Särkelä Riitta, Peltosalmi Juha, Eronen Anne. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, Helsinki.
- Järjestöbarometri 2009 (2009). Ajankohtaiskuva sosiaali- ja terveysjärjestöistä Peltosalmi Juha, Vuorinen Marja, Särkelä Riitta. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, Helsinki.

LIITTEET

LIITE 17. Valtakunnallisten järjestöjen ryhmittelyanalyysi: vaikuttamistoiminnan kohteet ja vaikuttamistahot.

Analyysiin on otettu mukaan muuttujat, jotka mittaavat eri vaikuttamien kohteiden merkitystä järjestöjen vaikuttamistoiminnassa sekä vaikuttamistoiminnan suuntaamista eri tahoille. Analyysin muuttujat on standardoitu normaalijakaumaa vastaaviksi. Niistä muodostuu seuraavan taulukon mukaan kolme käytettyjen muuttujien suhteen toisistaan erottuvaa ryhmää.

(final clusters centers)

Vaikuttamistoiminnan kohteet ja tahot	1	2	3
Vaikuttamistoiminnan kohteet:			
Valtakunnalliset ohjelmat ja strategiat	0,42	-0,08	-1,59
Ihmisten taloudellinen toimeentulo	0,48	-0,47	-0,71
Palvelujen saatavuus	0,47	-0,32	-1,11
Palvelujen laatu	0,49	-0,36	-1,02
Ihmisten terveys tms. käyttäytymiseen vaikuttaminen	0,19	-0,06	-0,66
Tiedon saanti	0,29	0,04	-1,40
Esteettömyys	0,41	-0,37	-0,71
Yhteiskunnalliseen ilmapiiriin vaikuttaminen	0,33	0,15	-1,83
Tahot, joille vaikuttamistoimintaa suunnataan:			
Kansanedustajiin/ministereihin	0,50	-0,10	-1,90
Ministeriöiden viranhaltijoihin	0,55	-0,24	-1,68
Kuntien viranhaltijoihin	0,53	-0,37	-1,23
Kuntien luottamushenkilöihin	0,62	-0,45	-1,41
Maakuntaliittoihin	0,59	-0,56	-0,92
Kelaan	0,54	-0,58	-0,59

Sairaanhoidopiireihin	0,49	-0,49	-0,76
Yleiseen mielipiteeseen	0,30	0,15	-1,80

Ryhmittely tuloksena muodostuneet järjestötyypit on nimetty seuraavasti:

1. Laaja-alaisesti vaikuttamaan pyrkivät (n=44)
2. Asenteisiin ja tiedon saantiin vaikuttamaan pyrkivät (n=30)
3. Järjestöt, joilla ei ole varsinaista vaikuttamistehtävää (n=10)

LIITE 18. Yhdistysten arvio vaikuttamistoiminnan painoarvosta omassa toiminnassaan talousarvion loppusumman, henkilökunnan palkkaamisen, henkilöjäsenmäärän ja toimintakunnan tyypin mukaan.

	Suuri %	Kohtalainen %	Pieni %	Ei koske yhdistystä %	n
Talousarvion loppusumma v. 2010					
Alle 2 000 euroa	21	15	49	15	126
2 000 – 9 999	32	14	44	10	310
10 000 – 99 999	35	18	36	11	212
Vähintään 100 000 euroa	35	9	44	13	127
Onko palkattua henkilökuntaa					
Kyllä	37	10	42	11	298
Ei	29	16	43	12	634
Henkilöjäsenten määrä					
Alle 100	25	13	46	16	313
100 – 199	27	12	48	13	231
Vähintään 200	42	16	37	5	352
Toimintakunnan tyyppi					
Kaupunkikunta	32	15	41	12	512
Kaupunkien läheisen maaseudun kunta	25	15	47	13	142
Ydinmaaseudun tai harvaan asutun maaseudun kunta	22	12	50	15	183
Laajempi useita eri kuntatyyppisiä käsittävä alue	53	10	36	1	91
Kaikki yhdistykset	31	14	43	12	955

LIITE 19. Yhdistysten vaikuttamiskohteiden ja -tahojen merkitystä koskevien muuttujien faktorianalyysi.

Rotated Factor Matrix^a

	Factor				
	1	2	3	4	5
Mihin tahoihin pyrkii erityisesti vaikuttamaan: ministeriöiden viranhaltijoihin	,807	,091	,107	,221	,253
Mihin tahoihin pyrkii erityisesti vaikuttamaan: maakuntaliittoihin	,732	,124	,131	,241	,155
Mihin tahoihin pyrkii erityisesti vaikuttamaan: Kelaan	,718	,266	,217	,096	,119
Mihin tahoihin pyrkii erityisesti vaikuttamaan: kansanedustajiin/ministereihin	,680	,131	,120	,313	,245
Mihin tahoihin pyrkii erityisesti vaikuttamaan: sairaanhoitopiireihin	,614	,381	,363	,109	-,013
Vaikuttamisen kohteet: sosiaalipalvelujen saatavuus	,185	,785	,198	,247	,285
Vaikuttamisen kohteet: terveyspalvelujen saatavuus	,261	,776	,286	,143	,161
Vaikuttamisen kohteet: palvelujen laatu	,191	,689	,340	,248	,233
Vaikuttamisen kohteet: tiedon saanti	,175	,371	,726	,133	,137
Vaikuttamisen kohteet: yhteiskunnalliseen ilmapiiriin vaikuttaminen	,177	,143	,576	,287	,429
Mihin tahoihin pyrkii erityisesti vaikuttamaan: yleiseen mielipiteeseen	,275	,141	,552	,372	,153
Vaikuttamisen kohteet: ihmisten terveys tms. käyttäytymiseen vaikuttaminen	,177	,435	,513	,108	,099
Vaikuttamisen kohteet: ihmisten osallistumismahdollisuuksien kohentuminen	,112	,235	,468	,211	,432
Vaikuttamisen kohteet: esteettömyys	,209	,352	,436	,200	,237
Mihin tahoihin pyrkii erityisesti vaikuttamaan: kuntien luottamushenkilöihin	,284	,213	,206	,844	,106
Mihin tahoihin pyrkii erityisesti vaikuttamaan: kuntien viranhaltijoihin	,300	,211	,225	,807	,167
Vaikuttamisen kohteet: kunnallinen päätöksenteko	,259	,249	,287	,496	,345
Vaikuttamisen kohteet: ihmisten taloudellinen toimeentulo	,265	,304	,151	,171	,622

Vaikuttamisen kohteet: työllistymismahdollisuudet	,302	,173	,249	,093	,462
---	------	------	------	------	------

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 6 iterations.

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,923
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	12386,926
	df	171
	Sig.	,000

LIITE 20. Yhdistysten arvio laajasti ihmisten elämisen edellytyksiin liittyvän vaikuttamisen painoarvosta omassa toiminnassaan talousarvion loppusumman, henkilökunnan palkkaamisen, henkilöjäsenmäärän ja toimintakunnan tyyppin mukaan.

	Suuri %	Kohtalainen %	Pieni %	Ei koske yhdistystä %	n
Talousarvion loppusumma v. 2010					
Alle 2 000 euroa	35	24	37	4	136
2 000 – 9 999	39	25	35	0	330
10 000 – 99 999	49	27	23	1	222
Vähintään 100 000 euroa	59	19	19	3	133
Onko palkattua henkilökuntaa					
Kyllä	55	21	22	2	309
Ei	37	26	35	2	674
Henkilöjäsenten määrä					
Alle 100	41	24	32	3	334
100 – 199	40	26	34	0	245
Vähintään 200	49	24	27	0	368
Toimintakunnan tyyppi					
Kaupunkikunta	46	24	28	2	539
Kaupunkien läheisen maaseudun kunta	35	28	33	3	145
Ydinmaaseudun tai harvaan asutun maaseudun kunta	31	27	41	3	200
Laajempi useita eri kuntatyyppisiä	62	12	24	2	93

käsittävä alue					
Kaikki yhdistykset	43	24	31	2	1008

LIITE 21. Yhdistysten arvio palveluihin vaikuttamisen painoarvosta omassa toiminnassaan talousarvion loppusumman, henkilökunnan palkkaamisen, henkilöjäsenmäärän ja toimintakunnan tyypin mukaan.

	Suuri %	Kohtalainen %	Pieni %	Ei koske yhdistystä %	n
Talousarvion loppusumma v. 2010					
Alle 2 000 euroa	30	14	42	14	131
2 000 – 9 999	34	17	40	9	323
10 000 – 99 999	47	16	31	6	215
Vähintään 100 000 euroa	54	16	27	3	132
Onko palkattua henkilökuntaa					
Kyllä	48	16	32	4	306
Ei	35	15	39	11	658
Henkilöjäsenten määrä					
Alle 100	38	14	36	12	324
100 – 199	35	15	44	6	242
Vähintään 200	44	18	32	6	360
Toimintakunnan tyyppi					
Kaupunkikunta	42	16	35	7	531
Kaupunkien läheisen maaseudun kunta	40	13	38	10	144
Ydinmaaseudun tai harvaan asutun maaseudun kunta	26	17	45	12	190
Laajempi useita eri kuntatyyppisiä käsittävä alue	55	10	25	10	92
Kaikki yhdistykset	39	15	37	9	987

LIITE 22. Yhdistysten arvio kuntien päätöksentekoon vaikuttamisen painoarvosta omassa toiminnassaan talousarvion loppusumman, henkilökunnan palkkaamisen ja toimintakunnan tyypin mukaan.

	Suuri %	Kohtalainen %	Pieni %	Ei koske yhdistystä %	n
Kehitysvammayhdistykset	64	19	17	-	36
Ensi- ja turvakotiyhdistykset	55	27	18	-	11
Vanhusten yleis-, asumis- ja	49	16	29	6	94

palveluyhdistykset					
Muut invalidiyhdistykset	42	15	39	4	80
Aistivammayhdistykset	40	23	33	5	40
Työttömien yhdistykset	40	20	40	-	25
Mielenterveysyhdistykset	36	21	43	-	58
Lastensuojelun yleisyhdistykset	32	17	41	10	71
Sotainvalidiyhdistykset	32	31	32	5	65
Sijaishuoltoyhdistykset	31	15	39	15	13
Eläkeläisyhdistykset	28	22	48	2	145
Potilasyhdistykset	23	21	50	6	207
Päihdeyhdistykset	22	22	41	16	64
Kansanterveyden yleis- ja monialayhdistykset	20	7	53	20	86
Talousarvion loppusumma v. 2010					
Alle 2 000 euroa	21	18	52	9	133
2 000 – 9 999	31	16	47	6	329
10 000 – 99 999	33	23	38	6	220
Vähintään 100 000 euroa	53	21	26	1	133
Onko palkattua henkilökuntaa					
Kyllä	44	22	31	3	310
Ei	26	19	47	8	668
Toimintakunnan tyyppi					
Kaupunkikunta	34	20	40	6	537
Kaupunkien läheisen maaseudun kunta	27	22	42	9	148
Ydinmaaseudun tai harvaan asutun maaseudun kunta	25	19	49	7	196
Laajempi useita eri kuntatyyppisiä käsittävä alue	44	10	44	3	92
Kaikki yhdistykset	32	19	42	7	1003

LIITE 23. Yhdistysten arvio ihmisten työllistymiseen ja toimeentuloon vaikuttamisen painoarvosta omassa toiminnassaan toimialan, talousarvion loppusumman, henkilökunnan palkkaamisen, jäsenmäärän ja toimintakunnan tyyppin mukaan.

	Suuri %	Kohtalainen %	Pieni %	Ei koske yhdistystä %	n
Toimiala*					
Kansanterveysyhdistykset					
yleis- ja monialayhdistykset	11	6	70	13	83
potilasyhdistykset	6	10	57	27	204

mielenterveysyhdistykset	28	15	47	10	58
työttömien yhdistykset	72	16	12	-	25
Lastensuojeluyhdistykset					
lastensuojelun yleisyhdistykset	6	4	70	20	70
sijaishuoltoyhdistykset	8	-	92	-	13
ensi- ja turvakotiyhdistykset	9	18	73	-	11
Vanhusyhdistykset					
vanhusten yleis-, asumis- ja palveluyhdistykset	16	9	56	19	91
eläkeläisyshdistykset	6	10	71	13	138
Vammaisyhdistykset					
sotainvalidiyhdistykset	3	14	80	3	59
muut invalidiyhdistykset	9	25	46	20	76
aistivammayhdistykset	15	20	45	20	40
kehitysvammayhdistykset	34	14	43	9	35
Päihdeyhdistykset	27	10	41	22	59
Talousarvion loppusumma v. 2010					
Alle 2 000 euroa	7	7	61	25	126
2 000 – 9 999	8	12	61	20	317
10 000 – 99 999	16	14	60	11	213
Vähintään 100 000 euroa	29	15	50	6	132
Onko palkattua henkilökuntaa					
Kyllä	26	14	54	6	306
Ei	7	10	61	21	642
Henkilöjäsenten määrä					
Alle 100	19	11	55	15	319
100 – 199	10	12	62	16	237
Vähintään 200	11	12	60	17	356
Toimintakunnan tyyppi					
Kaupunkikunta	15	13	55	17	521
Kaupunkien läheisen maaseudun kunta	14	7	59	20	144
Ydinmaaseudun tai harvaan asutun maaseudun kunta	6	10	71	13	185
Laajempi useita eri kuntatyyppiä käsittävä alue	18	10	53	19	90
Kaikki yhdistykset	13	11	59	17	970

* Toimialoitaisesta tarkastelusta on jätetty pois toimialat, joita edustavia yhdistyksiä on kysymykseen vastanneissa alle kymmenen.

LIITE 24. Yhdistysten arvio valtakunnalliseen ja alueelliseen päätöksentekoon vaikuttamisen painoarvosta omassa toiminnassaan toimialan, talousarvion

loppusumman, henkilökunnan palkkaamisen, jäsenmäärän ja toimintakunnan tyyppin mukaan.

	Suuri %	Kohtalainen %	Pieni %	Ei koske yhdistystä %	n
Toimiala*					
Kansanterveysyhdistykset					
yleis- ja monialayhdistykset	1	2	34	63	83
potilasyhdistykset	10	5	69	16	203
mielenterveysyhdistykset	5	9	62	24	58
työttömien yhdistykset	16	20	48	16	25
Lastensuojeluyhdistykset					
lastensuojelun yleisyhdistykset	1	1	37	60	70
sijaishuoltoyhdistykset	-	-	42	58	12
ensi- ja turvakotiyhdistykset	-	9	91	-	11
Vanhusyhdistykset					
vanhusten yleis-, asumis- ja palveluyhdistykset	8	11	51	30	90
eläkeläisyshdistykset	2	11	56	31	137
Vammaisyhdistykset					
sotainvalidiyhdistykset	8	8	58	26	62
muut invalidiyhdistykset	8	12	61	19	77
aistivammayhdistykset	8	5	61	26	39
kehitysvammayhdistykset	6	9	60	26	35
Päihdeyhdistykset					
	3	2	56	39	61
Talousarvion loppusumma v. 2010					
Alle 2 000 euroa	5	2	48	45	127
2 000 – 9 999	4	6	59	31	315
10 000 – 99 999	8	10	57	25	215
Vähintään 100 000 euroa	7	13	66	14	132
Onko palkattua henkilökuntaa					
Kyllä	9	10	60	21	305
Ei	4	6	55	36	643
Henkilöjäsenten määrä					
Alle 100	6	6	50	38	319
100 – 199	3	7	62	28	236
Vähintään 200	8	9	60	23	356
Toimintakunnan tyyppi					
Kaupunkikunta	6	8	60	26	524
Kaupunkien läheisen maaseudun kunta	3	4	51	42	141
Ydinmaaseudun tai harvaan asutun maaseudun kunta	4	5	47	44	186

Laajempi useita eri kuntatyyppejä käsittävä alue	16	11	60	13	90
Kaikki yhdistykset	6	7	56	31	971

* Toimialoitaisesta tarkastelusta on jätetty pois toimialat, joita edustavia yhdistyksiä on kysymykseen vastanneissa alle kymmenen.

LIITE 25. Yhdistysten arvio vaikuttamistoimintansa onnistumisesta kahden viime vuoden aikana henkilökunnan palkkaamisen, jäsenmäärän ja toimintakunnan tyyppin mukaan.

	Hyvin %	Kohtalaisesti %	Huonosti %	Ei lainkaan %	n
Onko palkattua henkilökuntaa					
Kyllä	33	28	35	4	304
Ei	25	22	46	7	662
Henkilöjäsenten määrä					
Alle 100	26	22	44	8	334
100 – 199	24	26	45	5	235
Vähintään 200	33	25	38	4	362
Toimintakunnan tyyppi					
Kaupunkikunta	28	26	41	5	529
Kaupunkien läheisen maaseudun kunta	24	25	42	9	143
Ydinmaaseudun tai harvaan asutun maaseudun kunta	23	23	45	9	197
Laajempi useita eri kuntatyyppejä käsittävä alue	43	17	38	2	91
Kaikki yhdistykset	28	24	42	6	988

LIITE 26. Yhdistysten uusien vaikuttamiskeinojen käyttöönotto kahden viime vuoden aikana henkilökunnan palkkaamisen, jäsenmäärän ja toimintakunnan tyyppin mukaan.

	Onko otettu käyttöön uusiu vaikuttamiskeinoja		n
	Kyllä %	Ei %	
Onko palkattua henkilökuntaa			
Kyllä	33	67	308

Ei	22	78	672
Henkilöjäsenten määrä			
Alle 100	23	77	340
100 – 199	23	77	242
Vähintään 200	30	70	364
Toimintakunnan tyyppi			
Kaupunkikunta	28	72	536
Kaupunkien läheisen maaseudun kunta	18	82	148
Ydinmaaseudun tai harvaan asutun maaseudun kunta	21	79	200
Laajempi useita eri kuntatyyppejä käsittävä alue	34	66	93
Kaikki yhdistykset	25	75	1005

LIITE 27. Yhdistysten vaikuttamistoiminnan tehostamissuunnitelmat toimialan, henkilökunnan palkkaamisen, jäsenmäärän ja toimintakunnan tyyhin mukaan.

	Onko vaikuttamistoiminnan tehostamissuunnitelmia		
	Kyllä %	Ei %	n
Toimiala*			
Kansanterveysyhdistykset			
yleis- ja monialayhdistykset	22	78	86
potilasyhdistykset	37	63	206
mielenterveysyhdistykset	40	60	58
työttömien yhdistykset	24	76	25
Lastensuojeluyhdistykset			
lastensuojelun yleisyhdistykset	21	79	70
sijaishuoltoyhdistykset	8	92	13
ensi- ja turvakotiyhdistykset	45	55	11
Vanhusyhdistykset			
vanhusten yleis-, asumis- ja palveluyhdistykset	32	68	95
eläkeläisyhdistykset	35	65	144
Vammaisyhdistykset			
sotainvalidiyhdistykset	7	93	67
muut invalidiyhdistykset	45	55	80
aistivammayhdistykset	36	64	45
kehitysvammayhdistykset	29	71	35
Päihdeyhdistykset	29	71	62

Onko palkattua henkilökuntaa			
Kyllä	36	64	310
Ei	29	71	671
Henkilöjäsenten määrä			
Alle 100	23	77	341
100 – 199	30	70	237
Vähintään 200	42	58	367
Toimintakunnan tyyppi			
Kaupunkikunta	32	68	536
Kaupunkien läheisen maaseudun kunta	25	75	145
Ydinmaaseudun tai harvaan asutun maaseudun kunta	23	77	201
Laajempi useita eri kuntatyyppisiä käsittävä alue	56	44	94
Kaikki yhdistykset	31	69	1005

* Toimialoittaisesta tarkastelusta on jätetty pois toimialat, joita edustavia yhdistyksiä on kysymykseen vastanneissa alle kymmenen.

LIITE 28. Valtakunnallisen järjestön tuki paikallisyhdistysten vaikuttamistoimintaan ja edunvalvontaan toimialan ja jäsenmäärän mukaan.

	Saako vaikuttamistoimintaan tukea valtakunnalliselta järjestöltä		
	Kyllä	Ei	n
	%	%	
Toimiala*			
Kansanterveysyhdistykset			
yleis- ja monialayhdistykset	66	34	82
potilasyhdistykset	69	31	200
mielenterveysyhdistykset	58	42	57
Lastensuojeluyhdistykset			
lastensuojelun yleisyhdistykset	63	37	65
sijaishuoltoyhdistykset	69	31	13
Vanhusyhdistykset			
vanhusten yleis-, asumis- ja palveluyhdistykset	43	57	88
eläkeläisyhdistykset	57	43	136
Vammaisyhdistykset			
muut invalidiyhdistykset	71	29	76
aistivammayhdistykset	64	36	44
kehitysvammayhdistykset	85	15	33

Päihdeyhdistykset	66	34	61
Henkilöjäsenten määrä			
Alle 100	60	40	327
100 – 199	59	41	232
Vähintään 200	73	27	350
Kaikki yhdistykset	64	36	965

* Toimialoitaisesta tarkastelusta on jätetty pois toimialat, joita edustavia yhdistyksiä on kysymykseen vastanneissa alle kymmenen ja toimialat, joita edustaa vain yksi valtakunnallinen järjestö.

LIITE 29. Paikallisyhdistysten lisätuen tarve valtakunnalliselta järjestöltä vaikuttamistoimintaan ja edunvalvontaan toimialan ja jäsenmäärän mukaan.

	Tarvitsisiko lisää tai jotakin muuta tukea vaikuttamistoimintaan valtakunnalliselta järjestöltä		
	Kyllä	Ei	n
	%	%	
Toimiala*			
Kansanterveysyhdistykset			
yleis- ja monialayhdistykset	20	80	82
potilasyhdistykset	43	57	198
mielenterveysyhdistykset	54	46	54
Lastensuojeluyhdistykset			
lastensuojelun yleisyhdistykset	29	71	66
sijaishuoltoyhdistykset	38	62	13
Vanhusyhdistykset			
vanhusten yleis-, asumis- ja palveluyhdistykset	25	75	84
eläkeläisyhdistykset	27	73	117
Vammaisyhdistykset			
muut invalidiyhdistykset	50	50	70
aistivammayhdistykset	45	55	38
kehitysvammayhdistykset	47	53	34
Päihdeyhdistykset	33	67	54
Henkilöjäsenten määrä			
Alle 100	30	70	317
100 – 199	41	59	222
Vähintään 200	36	64	329
Kaikki yhdistykset	35	65	920

* Toimialoitaisesta tarkastelusta on jätetty pois toimialat, joita edustavia yhdistyksiä on kysymykseen vastanneissa alle kymmenen ja toimialat, joita edustaa vain yksi valtakunnallinen järjestö.